

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Holopainen Paula 1800091
Keto Henna 1700079

KAVIOIDEN KOPSETTA JA IKUISTETTUJA HETKIÄ -
Hevostoiminnan ja valokuvauksen
menetelmäkansio lastensuojeluyksikön työntekijöille

Opinnäytetyö
Tammikuu 2020

OPINNÄYTETYÖ
Tammikuu 2018
Kaikki koulutukset

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijät
Holopainen Paula, Keto Henna

Nimeke
KAVIOIDEN KOPSETTA JA IKUISTETTUJA HETKIÄ - Hevostoiminnan ja valokuvauksen menetelmäkansio lastensuojeluyksikön työntekijöille

Toimeksiantaja
Romon Perhekodit Oy

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa valokuvauksen ja hevostoiminnan menetelmästä lastensuojelun sijaishuollossa. Opinnäytetyön tavoitteena on antaa työntekijöille valmiita harjoitteita menetelmien käyttöön, jota tukee koottu tietoperusta. Nämä menetelmät ja koottu tietoperusta löytyy menetelmäkansiosta.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii yksityinen lastensuojeluyksikkö Pohjois-Karjalassa ja opinnäytetyön aihe syntyi toimeksiantajan tarpeesta. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, joka sisältää neljä hevostoiminnan ja neljä valokuvauksen menetelmää lastensuojelun sijaishuollon työn tueksi. Menetelmät pohjautuvat lastensuojelun, sosiaalipedagogiikan ja Green Caren viitekehyksiin.

Osallistujien palautteen ja ohjaajien havainnoinnin perusteella voidaan todeta, että harjoitteet tukivat työskentelyä lasten kanssa, sekä vastasivat lapsille asetettuja tavoitteita. Harjoitteet koettiin mielekkäiksi ja hyödyllisiksi. Opinnäytetyötä voisi jatkossa kehittää siten, että muihin lastensuojeluyksikössä käytettäviin menetelmiin kehitettäisiin vastaavat menetelmäkansiot.

Kieli
suomi

Sivuja 59
Liitteet 4
Liitesivumäärä 4

Asiasanat
Lastensuojelu, Green Care, sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, voimauttava valokuvaus

THESIS
January 2018
All Degree Programmes

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Authors

Holopainen Paula, Keto Henna

Title

CLATTERING HOOVES AND IMMORTALIZED MOMENTS – Equine assisted activity and photography methods folder for employees of the child welfare unit

Commissioned by

Romon Perhekodit Oy

Abstract

The purpose of this thesis is to produce information of photography and equine assisted methods in child welfare surrogate care. The aim of the thesis is to give the employees ready exercises for the use of methods supported by the compiled knowledge base. These methods and assembled framework can be found in the method folder.

Employer of the thesis is private child welfare unit in the North Karelia. Subject of the thesis came from employer's needs and was fulfilled as a functional thesis. It includes four equine assisted activity and four photographic methods to support work at the child welfare unit. The methods are based on a framework of child welfare, social pedagogy and Green Care.

Based on the feedback from the participants and the observations of the instructors, it can be concluded that the exercises supported the work with the children and correlated the goals which was set for the child. The exercises experienced meaningful and useful. As a suggestion for further research we propose that by developing corresponding method folders for the other methods which is used in the child welfare unit.

Language
Finnish

Pages 59
Appendices 4
Pages of Appendices 4

Keywords

Child welfare, Green Care, social pedagogy, equine assisted social education, empowering photography

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Lastensuojelu	6
2.1	Lastensuojelun sijaishuolto	6
2.2	Lapsen osallisuus ja asema sijaishuollossa	7
3	Sosiaalipedagogiikka.....	8
3.1	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	10
3.2	Voimauttava valokuvaus	12
4	Green Care	16
4.1	Luontohoiva ja luontovoima	16
4.2	Menetelmät	17
4.3	Vaikuttavuus ja laatu	19
5	Aiemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt.....	21
6	Opinnäytetyön tausta	23
6.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	23
6.2	Toimintaympäristö.....	23
7	Opinnäytetyön prosessi ja menetelmälliset valinnat.....	24
7.1	Opinnäytetyön prosessi.....	25
7.2	Tiedontuotannon ja osallistamisen menetelmät	29
8	Menetelmien arviointi	32
8.1	Hevostoiminta	33
8.1.1	Hevoslauman havainnointi -harjoite	34
8.1.2	Agility -harjoite.....	35
8.1.3	Hevosmaalauksen -harjoite	36
8.1.4	Aistiretki -harjoite.....	37
8.1.5	Harjoitteiden arviointi.....	39
8.2	Valokuvaus.....	41
8.2.1	Valokuvauksen perusteet -harjoite	43
8.2.2	Motivointi-harjoite	44
8.2.3	Vahva minä -harjoite	45
8.2.4	Harjoitteiden arviointi.....	47
9	Pohdinta	49
9.1	Ammatillinen kasvu	52
9.2	Luotettavuus ja eettisyys.....	53
9.3	Jatkotutkimusaiheet	54
	Lähteet.....	56

Liitteet

Liite 1	Ryhmätapaamisten havainnointikaavake
Liite 2	Osallistuminen opinnäytetyöhön -lomake
Liite 3	Sopimus valokuvaamisesta ja kuvien käytöstä
Liite 4	Palautelomake

1 Johdanto

Lapsen autonomisuuden ja osallisuuden katsotaan olevan lapsen kehityksen kannalta lähes yhtä tärkeänä kuin hyvinvointia ja terveyttä. Lapsen tulisi voida ottaa aktiivisesti osaa kehitystään ohjaaviin toimintoihin. (Pajulammi 2014, 58.) Suomi on nimennyt yhdeksi kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan painopisteeksi lasten oikeudet (Pajulammi 2014, 11). Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti näkemyksensä, oikeus tulla kuulluksi ja oikeus tulla vakavasti otetuksi asioissa, jotka vaikuttavat hänen elämäänsä (Pajulammi 2014, 4).

Opinnäytetyömme taustaorganisaationa toimii Pohjois-Karjalainen maaseudulla sijaitseva yksityinen lastensuojeluyksikkö. Ympäristö mahdollistaa ympäröivän luonnon ja erilaisten eläinten hyödyntämisen osana kasvatustyötä. Opinnäytetyömme teoreettisina viitekehyksinä toimii Green Care ja sosiaalipedagogiikka. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa valokuvauksen ja hevostoiminnan menetelmästä lastensuojelun sijaishuollossa. Opinnäytetyön tavoitteena on koota menetelmäkansio, jossa on työntekijöille valmiita harjoitteita menetelmien käyttöön. Harjoitteet testasimme lastensuojeluyksikön lasten kanssa ryhmätoimintana kesällä 2019.

Tässä opinnäytetyön raportissa avaamme ensin opinnäytetyön prosessia määrittäneet teoreettiset viitekehykset. Viitekehys koostuu lastensuojelun sijaishuollosta, sosiaalipedagogiikasta ja Green Caresta. Raportissa esittelemme myös aiempia tutkimuksia ja opinnäytetöitä aiheesta sekä opinnäytetyön taustan. Raportoimme opinnäytetyön prosessia ja menetelmällisiä valintoja konstruktivistisen mallin mukaisesti. Kehittämiämme hevostoiminnan ja valokuvauksen menetelmiä käsittelemme ja arvioimme kappaleessa 8. Raportin lopussa pohdimme prosessissa syntyneitä johtopäätöksiä, ammatillista kasvuamme ja prosessin luotettavuutta ja eettisyyttä.

2 Lastensuojelu

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen yksilöllisiä oikeuksia, jotka lapsella on syntymästään lähtien. Kaikille kuuluvien perusoikeuksien lisäksi on erityisoikeuksia lapsille. Lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvu ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (Saastamoinen 2010, XV.) Lastensuojelutyötä määrittävät useat eri lait. Merkittäviä työtä määrittäviä lakeja on Suomen perustuslaki, Suomea sitova Euroopan ihmisoikeussopimus sekä YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, lapsenhuoltolaki, lastensuojelu, sosiaalihuollon asiakaslaki ja rikoslaki. Kaikissa näissä veloitetaan lapsen edun asettamista etusijalle kaikessa viranomaistoiminnassa. (Mahkonen 2010, 58-66.)

2.1 Lastensuojelun sijaishuolto

Lastensuojelun sijaishuolto tarkoittaa huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikais määräyksellä sijoitetun lapsen kasvatuksen ja hoidon järjestämistä kodin ulkopuolelle (Lastensuojelulaki 2007/417, 49§). Lastensuojelun sijaishuolto on lapsilähtöistä ja lapsen yksilöllisiä tarpeita vastaavaa hoitoa ja kasvatusta, jotka sisältävät arjesta huolehtimisen ja perushoidon. Sijaishuollossa lapselle järjestetään lapsen edun mukainen tasapainoinen ja turvallinen kasvuympäristö ja -olosuhteet sekä taataan heidän fyysinen ja psyykinen turvallisuus, kunnioittaen samalla lapsen yksityisyyttä. (Saastamoinen 2010, 2-3.) Lastensuojelun tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 417/2007, 1 §).

Lapselle tulee sijaishuollossa tarjota aikuisen läsnäoloa, kannustamista, onnistumisen kokemuksia, auttaa luomaan myönteisiä ja läheisiä ihmissuhteita. Samalla opetetaan lasta kantamaan itse vastuuta arjen sujumisesta sekä kasvamaan vastuuntuntoiseksi ja vastuulliseksi aikuiseksi. Samalla asetetaan lapselle rajoja ja valvotaan lasta. Erilaisia sijaishuollon muotoja on muun

muassa perhehoito, ammatillinen perhekoti, laitoshuolto tai muu lapsen tarpeiden mukainen sijaishuolto. (Saastamoinen 2010, 2-3, 7.) Opinnäytetyömme toimeksiantaja on yksityisen laitoshuollon palveluntarjoaja.

2.2 Lapsen osallisuus ja asema sijaishuollossa

Kodin ulkopuolelle sijoitetuilla lapsilla on erityisiä oikeuksia, joihin tulee kiinnittää huomiota ja turvata koko lapsen sijaishuollon ajan. Lapsen oikeuksiin kuuluu oikeus laadukkaaseen sosiaalihoitoon, hyvään kohteluun sekä tarpeita vastaavaan sijaishuoltopaikkaan. Lisäksi lapsella on oikeus tavata ja pitää yhteyttä läheisiinsä, sosiaalityöntekijää tai muuta lastensuojelun työntekijää. Lapsella on oikeus saada tietoa omasta tilanteestaan ja saada määritellyt käyttövarat itselleen ja harjoitella sen avulla rahan käyttöä. Oikeuksien toteutumisen lisäksi tulee huomioida lapsen sijaishuollon sisältö ja laatu. (Saastamoinen 2010, 1-2, 122-138.) Oikeudet kuuluvat lapsille, vastuu kuuluu huoltajille, ja viimeinen velvollisuus oikeuksien turvaamisesta valtiolle (Pajulammi 2014, 249).

Useissa eri Suomessa vaikuttavissa laeissa on mainittu, että lapsen kehitystason mukaisesti lapsella on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsella on oikeus saada itseä koskevia tietoja, mahdollisuus esittää mielipiteensä ja mahdollisuus vaikuttaa eli olla osallisena toimissaan. Osallisuuteen kuuluu mielipiteen selvittäminen ja kuuleminen, lapsen puhevallan käyttö sekä mahdollisuus edunvalvonnan käyttämiseen. Lastensuojelulain luvussa neljä on säädetty lapsen osallisuudesta. Lapsella oikeus osallistua kaikkiin häntä koskeviin asioihin on suojattu vahvasti. Osallisuus on keskeinen lähtökohta ja se tulee huomioida kaikessa lapsen kanssa tehtävässä työssä. (Saastamoinen 2010, 65-66; Pajulammi 2014, 141.)

Osallisuus on kokonaisvaltaista lapsen aseman ja oikeuksien huomioon ottamista, huomioiden lapsen tarpeet. Aikuisten velvollisuus on vastata päätöksistään kaikkialla, missä päätöksillä tai toiminnalla on vaikutusta tai yhteys lapsiin. Lasten osallisuuden avulla lapset ja lasten asiat tulevat näkyviksi

yhteiskunnassa, jolloin lapsinäkökulma otetaan huomioon. Osallisuudesta on useita hyötyjä lapsille itselleen. Lasten elämässä tapahtuu muutoksia, kuten palvelujen parantumista, heillä on mahdollisuus suojella itseään tunnistuen omat oikeudet ja mahdolliset rikkomukset. Osallisuuden myötä heidän itseluottamuksensa ja itsearvostuksensa vahvistuu. Lapset oppivat työskentelemään ryhmässä ja samalla oppivat tärkeitä elämäntaitoja. He saavat mahdollisuuden harjoitella ja omaksua vastuullista ja aktiivista kansalaisuutta olemalla aktiivinen osallistuja. (Pelastakaa Lapset ry 2012, 3-4.)

3 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka on tieteen suuntaus, jossa yhdistyvät käsitteet sosiaalinen ja pedagoginen. Pedagogiikalla tarkoitetaan oppia kasvatuksesta ja sosiaalisuudella on useampia merkityksiä. Sosiaalipedagogisen tieteen voidaan katsoa kehittyneen kahteen kehityslinjaan, jotka ovat sosiaalipedagogiikka sosiaalisen huono-osaisuuden ja syrjäytymisen ehkäisyn ja lievittämisen teoriana ja käytäntönä sekä sosiaalipedagogiikka yhteiskunnan jäsenyyteen kasvamisen teoriana ja käytäntönä. (Hämäläinen & Kurki 1997, 14-16.)

Sosiaalipedagogiikan keskeisiä käsitteitä ovat subjekti- ja emansipaatioprosessit. Asiakastyön kohtaamisissa tavoitteena pidetään muutosta, uudenlaista subjektia, jossa asiakas tunnistaa haasteensa paremmin ja valtaistuu omien asioiden ajamisessa. Hyvä ja tavoiteltava sosiaalityö painottuu yksilölähtöisyyteen, kunnioittamiseen ja itsemääräämisoikeuden periaatteisiin. (Juhila 2009, 52.) Elämänkaaren aikana ihmisen identiteetti ja subjekti- kehittyvät. Subjekti- on ensisijaisesti yksilön rakentumista minuudeksi, autonomiseksi minuksi. Minän rakentuminen on aktiivinen prosessi, jossa yksilö tulee subjektiksi itselleen eli tietoiseksi omasta toiminnastaan sekä ymmärtää oman toiminnan vaikutukset toisiin ja toisten toiminnan vaikutukset itseensä. (Mahlakaarto 2010, 22-25.) Giddens (1991, 210-213) on määritellyt, että emansipatorinen toiminta on yksilöiden ja ryhmien vapauttamista elämän mahdollisuuksiin vaikuttavista haitallisista rajoitteista ja valtasuhteista. Taustalla

vaikuttaa vallan hierarkkinen jakautuminen, joka ilmenee erilaisena riistona, eriarvoisuutena ja alistaminen. (Lehtikangas 2013, 62.)

Empowerment käsite on myöhemmin syntynyt kuin subjektius ja emansipaatio (Nivala & Ryyänen 2019, 158). Se on rantautunut englanninkielisessä maailmassa erilaisten tiede ja hyväntekijäjärjestöjen työntekijöiden keskuudessa sosiaalialoille ja sosiaalipedagogiikkaan. Angloamerikassa kehitetyt varhaiset perustuivat vaikutusmahdollisuuteen, joka asetti sorrettujen kansojen näkemykset etusijalle ja antoi mahdollisuuden ilmaista itseään, mutta myös voimaantua ja asettua ylivaltaa vastaan. (Calvès 2009, 737-739.) Empowerment eli voimaantumisen prosessi tapahtuu pikkuhiljaa ja sitä on vaikea mitata. Työntekijän tehtävänä on kulkea asiakkaan rinnalla auttaen ja tukien. Voimaantuminen on vahvasti yhteydessä ihmisen hyvinvointiin. Voimaantuminen näkyy erilaisina ominaisuuksina, käyttäytymisenä, taitoina ja uskomuksina, aktiivisuuden ja toimintakyvyn lisääntymisenä, ihminen alkaa uskoa itseensä ja omiin kykyihinsä. Ihmiselle syntyy kokemus, että hänellä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä, tehdä päätöksiä ja vahvistaa omaa elämäänsä. Voimaantuminen on prosessi, jossa yksilöllä on mahdollista saavuttaa päämääränsä yhteistoiminnalla toisten kanssa. Voimaantumiseen liittyy olennaisesti elämänhallintataidot. (Tuomainen 2014.) Empowerment on valittu osaksi teoriapohjaa, koska se on merkittävä osa voimauttavaa valokuvausta, mutta myös sosiaalipedagogisessa hevestoiminnassa on viitteitä siitä.

Sosiaalipedagoginen hevestoiminta ja voimauttava valokuvaus ovat molemmat sosiaalipedagogiseen viitekehykseen pohjautuvia menetelmiä. Alakappaleissa on kuvattu mitä sosiaalipedagoginen hevestoiminta ja voimauttava valokuvaus ovat, toiminnan keskeiset käsitteet, toiminnan tavoitteellisuus ja havaitut hyödyt, sekä eettinen näkökulma.

3.1 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalisen kuntoutuksen menetelmä, jonka tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy sekä sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Toiminnassa tärkeässä roolissa on ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutus sekä talliyhteisö. Toiminta perustuu kuitenkin yksilön omaan kokemukseen, jonka avulla yksilö oppii ja oivaltaa asioita. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019a.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan peruselementit ovat yhteisöllisyys, toiminnallisuus, elämyksellisyys ja dialogisuus. Ne nousevat sosiaalipedagogiikan lähtökohdista. Yhteisöllisyys näkyy toiminnassa talliyhteisönä tai asiakasryhmän kesken yhdessä toimimisena, vuorovaikutuksena ja osallisuutena. Toiminnallisuus sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa voi tarkoittaa esimerkiksi hevosen harjaamista tai syöttämistä tai vaikkapa hevosen selkään nousemista. Toiminnallisuudessa tärkeää on yhteistoiminnallisuus, osallistuminen ja vastuunkanto. Elämyksellisyys näkyy toiminnan luonnonläheisyytenä ja ison eläimen kohtaamisena, syntyen uusia kokemuksia ja ne jaetaan yhdessä ohjaajan ja muiden ryhmäläisten kanssa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on osia seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Dialogisuus taas on vuorovaikutusta asiakkaan ja hevosen sekä asiakkaan ja talliyhteisön välillä. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pohjateorianä on sosiaalipedagogiikka. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019a.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnalla voidaan tarjota kuntotuttavana toimintana eri asiakasryhmille, esimerkiksi interventioita, harrastustoimintaa ja tukihenkilötoimintaa. Talliympäristö mahdollistaa useita tilanteita onnistumiseen ja arjen hallintaan, tallitoiminnan tehtävät ja hevosten rutiinit ovat selkeitä, joiden avulla on hyvä peilata hevosten hyvinvointia ja rutiineja ihmisten vastaaviin. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019b.)

Hevosella on tärkeä rooli toiminnassa. Hevoset ovat suuria ja sitä kautta herättävät kunnioitusta, mielikuvia ja tunteita. Hevoset ovat puolestaan

sosiaalisia lauma- ja pakoeläimiä, jotka toimivat suorassa vuorovaikutuksessa. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019b.) Vuorovaikutuksessa hevosen kanssa on tärkeää, että hevonen ymmärtää mitä ihminen haluaa sen tekevän. Lisäksi vuorovaikutuksen ja toiminnan tulee olla hevoselle ystävällistä. Tällöin hevonen oppii mielellään uusia asioita. Hevoset viestivät eleillä, ilmeillä, liikkeellä ja asennoilla (Schulman 2005, 45). Ne kertovat ihmiselle, miten niitä tulee kohdella tai lähestyä ja mihin koskea. Ne antavat palautteen viipymättä, mutta antavat ja ottavat vastaan hoivaa ja kosketusta, hyväksyen jokaisen ihmisen sellaisena kuin he ovat. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019b.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on havaittu, että toiminta talliympäristössä luo tilaisuuden luontevalle yhdessäololle ja aidolle vuorovaikutukselle. Se rakentaa luottamuksellista suhdetta ohjaajaan ja yhteisöllisyyteen. (Kaarela 2005, 54-55.) Talliyhteisöllä voi olla myös merkittävä vaikutus syrjäytymisen ehkäisytyössä (Hyvätti 2005, 24). Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ehdottomia hyötyjä ovat toiminnan aikana havaitut onnistumisen ja oppimisen kokemukset, ja näiden myötä mahdollistuu ohjaajan positiivisen palautteen antaminen. (Kaarela 2005, 56; Luhtaniemi 2005, 63; Hyvätti 2005, 25.) Onnistumisten ja myönteisten kokemusten myötä nuoren itseluottamus ja itsevarmuus voi kasvaa, jonka kautta myös elämän hallinnan keinot ja halut voivat lisääntyä. Vastuu hevosen hyvinvoinnista huolehtimisesta voi vaikeassa hetkessä auttaa jaksamaan ja selviämään vaikeista hetkistä. (Hyvätti 2005, 25-27; Rönkkö 2017, 16-17.) Toiminnan on huomattu vaikuttavan myös osallistujien mielialaan positiivisesti (Rainio 2005, 14; Kaarela 2005, 52).

Toiminnassa on huomioitava monia eettisiä puolia, joita sosiaalipedagoginen hevostoiminta on luetellut eettiseen ohjeistukseensa. Toiminnalla pyritään vahvistamaan yksilön yhteiskunnan jäsenyyttä sekä yksilön ja ryhmän osallisuutta, tunnistamalla ja ottamalla käyttöön yksilön voimavaroja. Toiminnan harjoittajan tulee koulutuksen lisäksi olla tietoinen vastuustaan, työn laadusta ja turvallisuudesta. Hänen tulee myös tiedostaa omat taidot ja rajoitukset, mutta myös ylläpitää omaa ammattitaitoaan kouluttautumalla ja edistää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittämistä omien mahdollisuuksien

mukaan. Toiminnan toteutuksessa tulee tiedostaa toiminnan hyödyllisyys asiakkaalle ja tarvittaessa ohjata muiden toimien piiriin. Toiminnassa asiakkaalle ja huoltajalle on selvitettävä toiminnan periaatteet ja riskit, turvallisuus on avainasia toiminnassa ja siinä huomioidaan fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset turvallisuustekijät. Toiminnan toteuttajaa sitoo vaitiolovelvollisuus ja suhde on luottamuksellinen. Asiakastyössä käytettävien hevosten tulee olla soveltuvia ja koulutettuja tällaiseen toimintaan. Eläinten hyvinvointi tulee turvata oikeanlaisilla varusteilla ja riittävällä levolla, huomioiden eläinsuojelulaki kaikessa toiminnassa. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019c.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa voi löytää samoja elementtejä kuin ratsastusterapiassa, jonka pohjalta toiminta on alun perin kehitetty. Yhteistä näille on muun muassa eläinavusteisuus. Nämä ovat kuitenkin kaksi erillistä kuntoutuksen muotoa ja termit tulisi pitää erillään toisistaan. Ratsastusterapia on nimensä mukaisesti terapian muoto, joka painottuu enemmän asiakkaan fyysiseen kuntouttamiseen, kun taas sosiaalipedagogisen hevostoiminnan painopiste on asiakkaan psyykkisessä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. (Rönkkö 2017, 15.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminnalle on rekisteröity Patentti- ja rekisterihallituksen markkinointi nimike, jota hallinnoi Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa harjoittavan tulee olla kouluttautunut kyseiseen menetelmään. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry 2019d.) Koulutus on yliopistojen ja hevosopistojen yhteistyössä järjestämä 25 opintopisteen laajuinen täydennyskoulutus, joka on suunnattu ensisijaisesti kasvatus-, terveys- ja sosiaalialan korkeakoulutetuille ammattilaisille. Koulutuksen lisäksi henkilöllä tulee olla vähintään kaksi vuotta koulutusalaan liittyvää päätoimista työkokemusta, sekä riittävät hevosaidot. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019e.)

3.2 Voimauttava valokuvaus

Voimauttava valokuvaus on Miina Savolaisen kehittämä terapeutisesti suuntautunut sosiaalipedagoginen valokuvausmenetelmä. Voimauttavan

valokuvauksen menetelmässä valokuvausta ja valokuvaa käytetään vuorovaikutuksen, voimavarojen ja oman minän vahvistamiseen sekä abstraktien asioiden selventämiseen. (Savolainen 2009, 211.) Voimauttavan valokuvauksen menetelmä on rekisteröity tavaramerkki, jonka vuoksi sekundäärilähteet johtavat Savolaisen kirjoituksiin. Luotettavuuden vuoksi opinnäytetyössä on käytetty pääasiassa primaaritietoa.

Voimauttavan valokuvauksen synnyinjuuret ovat lastensuojelussa ja Hyvösen lastenkodissa. Savolainen kehitti menetelmän lastenkodin tyttöjen kanssa Maailman ihanin tyttö- valokuvausprojektissa. (Voimauttava valokuva 2019a.) Lapsen kuva itsestä, toisista ja ympäröivästä maailmasta rakentuu peilisuhteesta toiseen ihmiseen. Lastensuojelulapset kokevat usein kaltoinkohtelua ja ympäristöstä heijastavat peilit ovat voineet olla rikkinäisiä tai heijastaa vajaina, jolloin rakkauden ja arvostuksen heijastamia kokemuksia ei ole syntynyt. Tällöin ei lapsille ei ole myöskään karttunut taitoja arvostaa ja rakastaa itseään. Hoidollisilla asiakkailla voi olla näkymättömyyden kokemuksia tai heitä katsotaan leimojen tai diagnoosien kautta. (Voimauttava valokuva 2019b.) Projektin aikana nuoret opettelivat katsomaan itseään lempeämmin, kantamaan vastuuta omasta hyvin voinnista sekä korjaamaan itse häpäisevien katseiden jälkiä (Voimauttava valokuva 2019a).

Voimauttavan valokuvauksen menetelmän työotteessa ihminen nähdään hänen omilla ehdoillaan, ei diagnoosien, ongelmien tai hoitosuunnitelmien läpi. Voimauttava valokuva on työkalu, jossa valokuva on apuväline katsomistavan muuttamiselle. Voimauttavaa valokuvausta voidaan käyttää eri konteksteissa jännitteiden ja tunteiden tarkasteluun uusin silmin. Työskentely perustuu valta-asemien purkamiseen, jolloin kuvaaja luopuu omista näkemyksistään ja valta kuvan rakentumisesta siirtyy kuvattavalle. Kuvattava päättää mitkä ovat hänelle tärkeitä asioita ja määrittelee, miten häntä saa katsoa. Tämä valta-asemien purkaminen vaikuttaa ammattilaisen ja asiakkaan väliseen suhteeseen antaen pohjan dialogisen ja arvostavan suhteen syventymiselle. (Turun kesäyliopisto 2016.) Dialoginen ja arvostava suhde purkaa epäluottamusta ja jännitteitä, jolloin herkistyminen emotionaalisesti toisen ihmisen puolelle on mahdollista, myös silloin, kun asetelmaan liittyy vaikeitakin asetelmia (Voimauttava

valokuvaus 2019c). Voimauttavan valokuvauksen menetelmän avulla ihmisen olemassa oleva ehjyys, piilossa olevat asiat ja voimavarat tulevat esille ja tietoisuuteen. Käytettäessä voimauttavavan valokuvauksen menetelmää hoito- ja sosiaaliolla, ammattilaiset oppivat kuuntelemaan asiakasta luopumalla omasta ammatillisesta näkemyksestään. (Turun kesäyliopisto 2016.) Voimauttavan valokuvauksen menetelmässä ajatellaan, että ihmistyön keskiössä tulisi olla identiteettityö, jota tehdään dialogisella ja rakkaudellisella ammattitaidolla. Menetelmä ottaa kantaa ihmistyön vaikuttavuuteen ja laatuun. (Voimauttava valokuva 2019b.)

Voimauttava valokuvaus pohjautuu visuaalisuuteen sekä valokuvan keholliseen voimaan, joka on lähestymistavaltaan kuvallisempi ja toiminnallisempi kuin valokuvaterapian lähestymistapa (Savolainen 2009, 2). Terapeuttinen valokuvaus on terapiatoiminnan piiriin kuulumatonta, itseohjautuvaa itsetutkistelua (Halkola 2009, 14). Asiakkaan sisäistä todellisuutta pyritään muokkaamaan valokuvaterapiassa käyttämällä valokuvaa terapeuttisen puheen välineenä. Voimauttava valokuvaus puolestaan nostaa keskiöön ihmisen arjen todelliset ja konkreettiset osa-alueet, joita pyritään vahvistamaan. (Savolainen 2009, 227.)

Empowermentin eli voimaantumisen käsite sisältää vastavuoroisuuden, itsemääräämisen sekä valta-asemien purkamisen ehdot. Näiden eettisten raamien sisällä voimauttavan valokuvauksen menetelmää voidaan käyttää turvallisesti ammatillisesti terapeuttisena välineenä. (Voimauttava valokuva 2019b.) Voimaantumisen prosessin keskiössä on ihmisen arkielämän ihmissuhteet, elämäntilanteet, elinolot sekä yhteistoiminta. Voimaantuminen tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toiseen ihmiseen. Voimauttavan valokuvauksen menetelmässä voimaantumisen prosessi käynnistyy kuvausprosessin ja valokuvan tuottamasta emotionaalisesta oivalluksesta, jossa jaetaan omaa sisäistä maailmaa ja dialogisuuden kautta koetaan syvää ymmärrettyä tulemisen tunnetta. Menetelmän avulla tavoitetaan toinen ihminen kuuntelemalla, näkemällä, eläytymällä ja olemalla läsnä. (Savolainen 2009, 227.) Voimaantuminen on itsestään lähtevää sisäistä kasvamista, eikä toista voi voimaannuttaa (Savolainen 2008). Voimaantumisen prosessin tuoma muutos juontaa usein ymmärrettyä tulemisen kokemuksesta. Tätä kokemusta seuraa

sitoutuminen ja läheisyyden tunne, taito kuunnella toista sekä osoittaa toiselle rakkautta ja arvostusta. (Savolainen 2009, 227.) Korjaavat asiat tapahtuvat liittymiskokemuksessa toiseen ihmiseen, jolloin ihmisen on oltava arvokas ensin toisen silmissä, ennen kuin voi olla sitä itselleen .

Keskeisin työväline menetelmässä ei ole itse valokuva vaan katse ja näkemisen tapa. Tietoinen, lempeä katse sekä ehjyyden ja hyvän näkeminen eheyttää ja tuo näkyväksi voimavaroja ja vahvuuksia silloin, kun ihminen ei niihin itse usko tai kykene muutoin niitä näkemään. Menetelmän avulla rakennetaan korjaavan katseen kautta näkyväksi tulemisen kokemusta yksilöllisessä prosessissa, joka perustuu moniäänisyyteen ja arvostavaan palautteeseen sekä dialogisuuteen. (Voimauttava valokuva 2019b.) Kuvaajan rohkaiseva katse on voimauttavan valokuvauksen ensimmäinen korjaava peili. Kuvaustilanteessa kuulluksi tulemisen kokemus rakentaa luottamusta ja tunnetta samalla puolella olemisesta. Toisena korjaavana peilinä tulee hyväksyvä katse, joka sisältää kannattelevan puheen. Hyväksyvät sanat ja eleet korjaavat, innostaa ja koskettaa myös lähellä olevia ihmisiä. Tärkeimpänä peilinä hyväksyvän katseen kokemuksista on lopulta ihmisen oma hyväksyvä katse, jolloin ihminen katsoo itseään osoittamalla olevansa merkityksellinen tuovan iloa muille. (Savolainen 2008, 169, 178.) Voimauttavan valokuvauksen menetelmän tärkein tavoite on ihmisen itsensä löytämä kyky katsoa itseään ja muita myötätuntoisemmin, lempeämmin, rakastavammin ja arvostavammin. (Voimauttava valokuva 2019b.)

Voimauttava valokuvaus on rekisteröity tuotemerkki, jota saa käyttää vain menetelmään koulutautuneet henkilöt (Voimauttava valokuva, 2019b). Voimauttavan valokuvauksen ammatillisiin täydennyskoulutuksiin edellytetään ammatillista tutkintoa tai käynnissä olevia opintoja pedagogisella tai hoidollisella alalla. Ammatillisen täydennyskoulutuksen perusteet rakentuvat joko hoidollisen asiakastyön tai työyhteisöjen kehittämisen moduulista. Perusteet- tason koulutusta järjestetään useissa kesäyliopistoissa ja yliopistojen täydennyskoulutuskeskuksissa ympäri maata. Perusteet- koulutus on suunnattu terapeuttisen, pedagogisen ja hoidollisen alan työntekijöille antaen valmiudet menetelmän käyttöön osana perustyötä asiakkaiden ja työyhteisön kanssa.

Voimauttavan valokuvauksen perusteet- koulutus on laajuudeltaan 8op, jonka jälkeen voi osallistua Helsingin Aalto Pro:n tarjoamaan voimauttavan valokuvauksen erikoistumiskoulutukseen (40op). (Voimauttava valokuva 2019a).

4 Green Care

Green Care on eräänlainen sateenvarjokäsite erilaisille tavoille toteuttaa luontolähtöistä hyvinvointitoimintaa, jossa luontoa käytetään tavoitteellisesti edistämään ja ylläpitämään ihmisten hyvinvointia. Green Care -toiminta on aina tavoitteellista ja aktiivista toimintaa, sekä sitä on toteutettava ammatillisesti ja vastuullisesti. Toiminnalla on psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia hyvinvointivaikutuksia, joita edistetään luonnon elvyttävyyden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden avulla. Green Care -palveluita voidaan toteuttaa kaikenlaisissa ympäristöissä, joissa luonto on läsnä esimerkiksi maatilalla, metsässä, puutarhassa, kaupunkiympäristössäkin puistossa tai taiteenkeinoin sisätiloissakin. Green Care siis sisältyy eri toimialojen palveluihin esimerkiksi sosiaalialan kuntouttavaan työhön, jolloin luontoavusteisilla menetelmillä tuotetaan palveluun lisäarvoa. Asiakas ja hänen läheisensä, yhteiskunta, lähiympäristö tai palvelun tuottajat saavat näin palvelun avulla jotakin lisää. Hankalaa tässä on se, että miten lisäarvo määritellään ja arvotetaan johonkin muuhun verrattuna. (Soini ym. 2011, 320-321.) Green Care –laatu-merkki antaa lisäarvoa, jolla osoitetaan palvelujen laatutyöpanos ja luontolähtöisyys (Green Care Finland 2019a).

4.1 Luontohoiva ja luontovoima

Green Care voidaan jakaa kahteen erilaiseen työmenetelmään, luontohoivaan ja luonto voimaan, näitä voidaan kutsua myös vihreäksi hoivaksi ja voimaksi (Juusola 2016, 9). Tässä yhteydessä puhumme luontohoivasta ja –voimasta. Luontohoiva on tavoitteellista ja ammatillista toimintaa, jonka tarjoaminen

edellyttää asianmukaista sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteiden koulutusta eli ammattitaitoa ja lisäksi työkokemusta (Juusola 2016, 9). Luontohoivapalvelua määrittää sosiaali- ja terveysalan lainsäädäntö. Asiakkailta on jokin erityisen tuen tarve, johon palvelua tarjotaan. Luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä voidaan hyödyntää terapian tai kuntoutuksen tarpeisiin, hoivalaitosten tai tuetun asumisen yksiköiden toiminnan tukena parantamassa asiakkaan elämänlaatua ja tukemassa omatoimisuutta, sekä sosiaalipalveluissa ja sosiaalisessa kuntoutuksen toiminnan tukena hyödyntäen luonnon voimavaroja. (Green Care Finland 2019b.)

Luontovoimaa puolestaan voi toteuttaa kuka tahansa itsehoitomenetelmänä, lasten kasvatuksessa, nuorisotyössä, itsetuntemuksen ja voimavarojen lisäämisen työskentelyssä (Juusola 2016, 9). Luontovoima on siis terveyttä ja hyvinvointia ylläpitävää toimintaa, kuten esimerkiksi tavoitteellista virkistys-, hyvinvointi-, harrastus- ja voimaannuttavaa toimintaa. Luontoelämystoiminta voi muun muassa tukea jaksamista, suojata mielenterveyden ongelmilta ja ylläpitää toimintakykyä. Kasvatustyössä voidaan tietopainotteisen opetuksen rinnalle tarjota kokemuksellista oppimista ja luontosuhteen ohella harjoitella myös sosiaalisia taitoja. (Green Care Finland 2019b.)

4.2 Menetelmät

Green Care -palvelut sisältävät erilaisia teorioita ja menetelmiä. Green Care pohjautuu ekopsykologiaan, jonka mukaan ihminen on osa muuta luontoa ja siten ihmisen ja luonnon hyvinvointi ovat yhteydessä toisiinsa. Teorian mukaan tavoitteena on ehkäistä ihmisen vieraantumista luonnosta ja kannustaa kestävään kehitykseen elämäntavassa. (Suomi & Juusola 2016, 29; Green Care Finland 2019c.)

Green Care -toimintaa voi toteuttaa terapeuttisella tai ohjaavalla työotteella. Terapeuttinen toteutus vaatii erillisen koulutuksen, joten lastensuojeluyksikössä toteutettava työssä käytetään pääasiassa ohjaavaa työotetta. Kummassakin ohjaustavassa ohjaajalta edellytetään riittävät perustiedot ihmisen kehittymisen,

kuntoutumisen ja hoitamisen peruskysymyksistä. Lisäksi ohjaajalla tulee olla riittävä tuntemus asiakasryhmän erityispiirteistä ja tarpeista, sekä riittävä tuntemus käytettävän menetelmän perusteista (Suomi 2016, 94).

Green Care -menetelmiä ovat eläinavusteisuus, joka sisältää jo aiemmin esitellyn sosiaalipedagogisen hevostoiminnan, eläinavusteisen pedagogiikan, ratsastusterapian ja muiden eläinten kanssa toteutettavan eläinavusteisen työskentelyn. Puutarhatoiminnan avulla voidaan harjoitella erilaisia taitoja, terapeuttisessa ja sosiaalisessa puutarhatoiminnassa tavoitellaan elvyttäviä ja voimaannuttavia kokemuksia kasvien hoitamisen lomassa. (Green Care Finland 2019c.) Maatila-ympäristöjä hyödynnetään semmoisenaan osana Green Care -palveluja. Maatilan rutiinit ja luontoympäristö toimintoineen edistävät asiakkaan elämänhallinnan tunnetta, auttaa ymmärtämään elämän vaihteellisuutta. Toiminnassa saa onnistumisen kokemuksia, itseluottamus vahvistuu sekä syntyy tunne osallisuudesta. (Green Care Finland 2019d.) Luonto itsessään toimii kuntoutusympäristönä, esimerkiksi normaaleista asuinoloista luontoon siirtyessä aivot aktivoituvat, luonnon ärsykkeet eivät häiritse tarkkaavaisuutta vaan valpastavat sitä. Luontoavusteisissa menetelmissä käytetään erilaisia luontoharjoitteita ja luontoympäristöä hyödynnetään elpymiseen, itsetuntemukseen, itsetunnon, ihmissuhteiden ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseen. (Suomi & Juusola 2016, 27-28).

Menetelmiin liittyy onnistumisen kokemuksia ja myönteistä palautetta. Siksi toimintaan liittyy olennaisesti positiivinen pedagogiikka ja vahvuusperustainen opetus. Vahvuusperustainen opetus luo vahvan pohjan lapsen ja ohjaajan sekä kodin väliselle myönteiselle vuoropuhelulle. Esimerkiksi kiinnitetään enemmän huomiota lapsen hyvään luonteeseen ja lapsen hyvien asioiden tekemiseen, kuten olemaan vastuuntuntoisia ja hyviä ystäviä. Vahvuusperustainen opetus saa aikaan lapsissa hyvän luonteen kehittymistä, joka on yhteydessä onnellisuuteen ja hyvinvointiin esimerkiksi terveyteen ja sosiaaliseen kyvykkyyteen. (Sandberg & Vuorinen 2015.) Positiivisen pedagogiikan suuntaus perustuu käsitykseen lapsesta aktiivisena toimijana ja merkityksen rakentajana. Se tuo lasten osallisuuden, vahvuudet ja myönteiset tunteet tutkimuksen ja pedagogisen toiminnan keskiöön. Toiminnan lähtökohtana on siis nostaa esiin

asiat, jotka kannattelevat lapsia ja tekevät oppimisesta mielekästä saaden lapset tuntemaan oppimisen iloa. (Kumpulainen ym. 2015, 225.)

4.3 Vaikuttavuus ja laatu

Vaikuttavuustutkimusta tarvitaan siksi, että Green Caren toimintatapoja voidaan edistää ja eri tahot kuten palvelun ostajat tarvitsevat tietoa toiminnan vaikuttavuudesta päätöksenteon tukena. Arviointitiedon avulla voidaan luoda keskustelua ja rajata Green Care -toimintaa lähellä olevista toiminnoista, kuten luontomatkoista. Toisaalta arviointitietoa tarvitaan palvelujen, yritystoiminnan ja koulutuksen kehittämiseen ja markkinointiin. (Soini 2014, 14.)

Green Caren vaikuttavuuden elementtejä ovat luonto, yhteisö ja toiminta, jotka vaikuttavat ihmisen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (Soini 2014, 20). Työskentelyllä on havaittu olevan useita eri vaikutuksia, kuten yksilön oman elämän pohtiminen selkeytyy, itsetuntemus syventyy ja myös tunteiden avautuminen on luonnollisempaa. Vastuuntunnon, vuorovaikutustaitojen ja keskittymisen on huomattu vahvistuneen. Lisäksi maailmankuvan avartuminen, kehon ja mielen rauhoittuminen, sekä aivot ja hermosto saavat luonnollista hoitoa. (Juusola 2016, 16.)

Eläimien läsnäololla on valtava merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille. Eläimen läsnäolo ja koskettaminen rauhoittaa, eläimen tarjoama lohtu ja turva on saatavilla ja siihen voi turvautua, vaikka ihmissuhteissa olisi ongelmia. Kommunikointi eläimen kanssa on suoraa ja aitoa, siihen ei tarvitse sanoja, joka helpottaa vuorovaikutusta. Eläin ei arvioi ihmistä sosiaalisen aseman tai ulkonäön perusteella eikä murehdi mennyttä tai tulevaa, eläin on läsnä tässä ja nyt. (Green Care Finland 2019e.) Luonnolla puolestaan on lukuisia terveyttä edistäviä vaikutuksia ja sen on todettu tarjoavan vastalääkettä jatkuvalla suorittamisella. On havaittu, että luontoympäristössä sydämen syke ja verenpaine laskevat, hengitys tasaantuu ja syvenee, lihakset rentoutuvat, ajatukset rauhoittuvat ja selkeytyvät, on mahdollisuus tuntea positiivisia tunteita ja unen laatu paranee. (Green Care Finland 2019f.) Luonnon

hyvinvointivaikutuksia on tutkittu niin kansallisesti että kansainvälisesti, joita enemmän kappaleessa 5. Korpela ja Paronen (2011) ovat todenneet, että mitä enemmän luonnossa ulkoilee, sitä enemmän mieli ja keho elpyy, joten ihmisen emotionaalinen hyvinvointi paranee (Juusola 2016, 12-13).

Green Care -laatu merkitsee palvelun asiakaslähtöisyyden, luotettavuuden, vastuullisuuden, turvallisuuden sekä tuloksellisuuden hallintaa. Toiminnalle on laadittu eettiset periaatteet, sekä Green Care -työkirja on osa laadunhallintaa ja valvontaa. Turvallisuus on myös tärkeä laatutekijä ja turvallisuusasiakirjat osa Green Care toimintaa. (Green Care Finland 2019a.)

Eettisissä periaatteissa on määritelty luontosuhteen, ammatillisuuden ja asiakassuhteen liittyvät periaatteet. Luontosuhteessa tulee huomioida luonnon arvostaminen, tavoitellen ihmisen luontosuhteen voimistumista. Palvelun tarjoajan tulee huomioida myös vastuullisuus, että toiminnassa kunnioitetaan luontoon liittyviä arvoja ja oikeuksia, kuten jokamiehen oikeuksia. Samalla huolehtien, että luonto säilyy myös tuleville sukupolville. Toiminnassa tulee ottaa huomioon myös eläinten kunnioittaminen ja suojeleminen. Ihminen on vastuussa eläinten hyvinvoinnista, viihtyvyydestä, turvallisuudesta ja siitä, että eläinsuojelulakeja ja asetuksia noudatetaan. Eläimiä käytettäessä asiakastyössä tulee huomioida, että toimijalla on riittävät tiedot ja taidot toteuttaa palvelua eläimen kanssa. (Green Care Finland 2019g.)

Eettiset periaatteissa on määritelty toiminnan ammatillisuus, joka sisältää ammattimaisuuden eli palveluntarjoaja noudattaa toiminnassa lakeja, asetuksia ja hyviä tapoja vastuullista ja sitoutunutta yritystoimintaa toteuttaessaan. Ammatillisuutta kehitetään ja ylläpidetään kouluttautumalla, sekä omalta osaltaan siirretään omaa osaamista toisille. Tärkeää on myös toimia yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Green Care -toiminnan tulee aina olla tavoitteellista ja vastuullista, sekä menetelmien käytössä tulee huomioida menetelmien yksilölliset vaatimukset ja ohjeistukset. Lisäksi tulee aina huomioida laadun lisäksi psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen turvallisuus, sekä arvioida työn laatua ja turvallisuutta. (Green Care Finland 2019g.)

Asiakassuhteessa tulee ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia. Asiakasta on kohdeltava tasavertaisesti ja kokonaisvaltaisesti, vastustaa syrjäytymistä ja panostaa sen ehkäisemiseen ja poistamiseen. Asiakassuhde on luottamuksellinen ja toimija noudattaa tietosuojaa koskevaa lainsäädäntöä. Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon toiminnan raamien sisäpuolella. Ammattilaisten tulee mahdollistaa ja edistää asiakkaan osallisuutta ja kokemuksellisuutta toiminnan toteutuksessa. (Green Care Finland 2019g.)

5 Aiemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tehty useita ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä ja yliopistojen pro gradu -tutkielmia, mutta väitöskirjoja siitä ei ole vielä julkaistu. Myös luonnon vaikutuksia ihmisten terveyteen on tutkittu jatkuvasti enenevässä määrin. Voimauttavasta valokuvauksesta puolestaan opinnäytetöitä ja tutkimuksia on tehty vähän. Tähän olemme valinneet joukon tutkimuksia kustakin aiheesta.

Rönkkö (2017, 3) on melko tuoreessa sosiaalityön pro gradu -tutkielmassaan tutkinut sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Tutkimustulokset syntyivät sosiaalityöntekijöiden ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien haastattelujen perusteella. Merkittävä tutkimustulos oli, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan vaikuttaa sosiaalisiin ja psykologisiin muutoksiin, ja fyysiset muutokset tulevat automaattisesti toiminnallisuuden seurauksena. (Rönkkö 2017, 71-74.) Siven (2015) on pro gradu -tutkielmassaan tutkinut sosiaalipedagogista hevostoimintaa huostaanotettujen nuorten elämänhallinnan tukena. Gradun mukaan hevostoiminta on toimiva menetelmä tukemaan elämänhallintaa. Tutkielmassaan hän kertoo, että haastatteluissa ilmeni, että nuorten vuorovaikutustaidot ja sosiaaliset suhteet kehittyivät ja tunteiden ilmaisu ja itsehillintä vahvistui. Hevosten avulla nuorilla oli mahdollisuus oppia huolehtimaan itsestään, kuten hygieniasta ja ruokailusta. Onnistumiset lisäsivät

itsevarmuutta sekä motivoivat yrittämään ja ylittämään itsensä. (Siven 2015, 73.)

Agdal, Hopfenbeck ja Kogstad (2014, 6052) ovat Norjassa tutkineet Green Care -toiminnan kuntouttamista tukevia elementtejä ja kuinka ohjaaja voi toimintaan vaikuttaa. Tutkimus toteutettiin haastatellen ja havainnoiden. Heidän havaintonsa oli, että vaikuttavia asioita oli ohjaajan kyky muodostaa hyvä ilmapiiri ryhmään, monipuoliset tavoitteet ja harjoitteet, jotka mahdollistivat minäpystyvyyden kokemusten syntymisen. Lisäksi nuoret, joilla ei ollut luottamusta ihmissuhteisiin saivat kokemuksen eläinten ja luonnon kanssa, saivat turvallisen tilan kokea positiivisia kokemuksia itsestään. Tutkimuksessa he korostivat, että Green Care ja luontoon perustuvat palvelut voisivat olla hyvin tärkeä täydennys perinteisiin terveys- ja hyvinvointipalveluihin, ja se voisi osaltaan auttaa ihmisiä palaamaan tyydyttävään elämään ja merkityksellisiin rooleihin yhteiskunnassa. (Agdal ym. 2014, 6052, 6065.)

Juusola (2016, 12-13) on puolestaan koonnut useita luontoympäristön hyvinvointivaikutustutkimusten tuloksia artikkeliinsa ”Terapeuttinen luonto”. Juusola keräämässä kokoelmassa on tuloksia muun muassa British Medical Journalin (2005), Tyrväsen (2013), Korpelan ym. (2014) ja Korpelan ja Parosen (2011) tutkimuksista. Näissä tutkimuksissa luonnossa olemisen on havaittu helpottavan lievää ja keskivaikeaa masennusta, laskevan verenpainetta, vahvistavan tarkkaavaisuutta, lisäävän psyykkistä tyyneyttä ja stressihormonitasojen laskua. Lisäksi tutkimuksessa on havaittu lihasjännityksen hellittävän ja parasympaattisen hermoston toiminnan kasvavan, tasaten sydämen sykettä ja hengitystiheyttä. Tutkimustuloksissa on todettu, että mitä enemmän luonnossa ulkoilee, sitä enemmän mieli ja keho elpyy, joten ihmisen emotionaalinen hyvinvointi paranee. (Juusola 2016, 12-13.)

Korpi ja Kulmala (2016) suunnittelivat voimauttavaan valokuvauksen pohjautuvan valokuvausmenetelmän perhetyöhön. Menetelmää Korpi ja Kulmala testasivat kahden lapsen kanssa. Tavoitteena antaa lapselle nähyksi ja kuulemisen kokemus. Lapsia tavattiin projektin aikana kolme kertaa, joista toisella kerralla otettiin valokuvat. Korven ja Kulmalan kokemus valokuvan

käyttämisestä perhetyössä lapsen kuulluksi ja nähdyksi tulemisen kokemuksen vahvistajana on nähtävissä. Opinnäytetyössä käytettiin arviointimenetelmänä ainoastaan havaintoja, joten konkreettisia tuloksia ei ollut nähtävillä. Jatkoa ajatellen Korpi ja Kulmala näkisi pidemmän prosessinomaisen työskentelyn voivan olevan mielekkäämpää. (Korpi & Kulmala 2016.)

6 Opinnäytetyön tausta

6.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyömme tarkoitus on tuottaa ja jakaa tietoa hevostoiminnan ja valokuvauksen ammatillisesta käytöstä lastensuojelun sijaishuollossa. Tavoitteena on tarjota työntekijöille konkreettisia ja tavoitteellisia hevostoiminnan ja valokuvauksen työkaluja lasten ja nuorten kanssa tehtävään työhön. Tuotoksena syntyy menetelmäkansio lastensuojeluyksikölle, joka toimii hevostoiminnan ja valokuvauksen ammatillisen käytön menetelmäpankkina. Menetelmäkansiossa tulee olla selkeä kuvaus lastensuojelun taustoista sekä yksikössä toimivasta teoreettisesta viitekehuksesta. Menetelmäkansion avulla tuodaan tietoa ja madalletaan työntekijöiden kynnystä käyttää hevostoiminnan ja valokuvauksen menetelmiä työssään. Harjoitteet on suunniteltu ja kehitetty kohdennetusti tukemaan taustaorganisaation työnlähtökohtia ja työorientaatiota. Menetelmäkansion on tarkoitus myös tulevaisuudessa toimia siten, että se olisi siirrettävissä toiseen yksikköön valmiina pakettina. Tällöin menetelmien käyttö siirtyy luontaisesti osaksi perustyötä kohdentumatta kehenkään työntekijään henkilökohtaisesti.

6.2 Toimintaympäristö

Opinnäytetyömme taustaorganisaationa on yksityinen lastensuojeluyksikkö, joka tarjoaa ammatillista sijaishuolto- ja lastensuojelupalveluja Pohjois-Karjalassa. Yksikössä on sijoituspaikkoja seitsemän 3-18-vuotiaille lapsille ja

nuorille, jotka tarvitsevat erityistä hoitoa ja kasvatusta. Sijaishuollon lisäksi yksikkö tarjoaa yhden kriisipaikan kiireelliseen sijoitukseen, intervallijaksoa kartoitukseen, perhetyötä esimerkiksi kotiutumisen tueksi sekä jälkihuoltopalvelua itsenäistymisen tueksi.

Yksikkö sijaitsee maalaisympäristössä antaen hyvät puitteet luontolähtöisten ja toiminnallisten menetelmien käyttöön. Toimintaympäristönä toimii muun muassa talli, ympäröivät metsät, puutarha ja järvenrantamökki. Yksi keskeinen elementti yksikön toiminnassa ovat eläimet ja pihapiiristä löytyykin hevosia, vuohia, kaksi kyyttöä, kanoja, koiria ja kissoja, joiden hoito ja läsnäolo kuuluu jokaisen lapsen arkeen. Ympäristöä hyödynnetään ammatillisesti työvälineenä lasten ja nuorten kanssa työskennellessä. Työntekijät ovat oman harrastuneisuuden ja mielenkiinnon mukaan tuoneet yksikköön erilaisia menetelmiä, kuten hevostoiminta, voimauttava valokuvaus, luonto- ja erätoiminta, graffititaide maalaisympäristössä sekä muita toiminnallisia ja luovia menetelmiä, joita luontoympäristössä voidaan oivallisesti toteuttaa.

Taustaorganisaatio on syventänyt ammatillista Green Care -osaamista osallistumalla koulutuksiin ja seminaareihin. Yrityksellä on myös Green Care laatumerkki hakuprosessi käynnissä, jonka vuoksi käytämme Green Carea toiminnan viitekehyksenä luontolähtöisyyden sijasta.

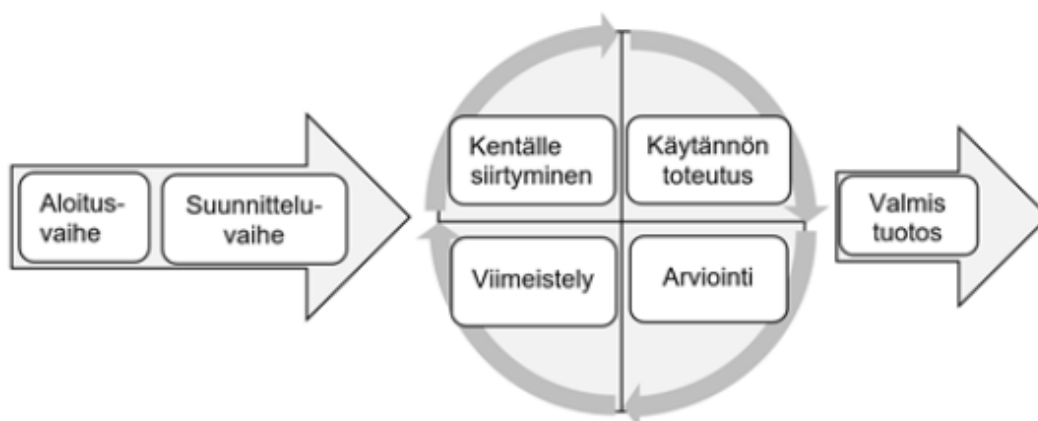
7 Opinnäytetyön prosessi ja menetelmälliset valinnat

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitteena on käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen, toiminnan järjestäminen tai järjeistäminen ammatillisessa kentässä. Toteutustapa voi olla esimerkiksi kansio tai perehdytysopas. Ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä tärkeää on käytännön toteutuksen ja raportoinnin toteutus tutkimusviestinnän keinoin. Opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen ja toteutettu tutkimuksellisella asenteella. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9-10.) Työelämästä saatu opinnäytetyöaihe tukee opiskelijan ammatillista kasvua, kun

opiskelija voi peilata ja testata sen hetkisiä tietoja ja taitojaan senhetkiseen työelämään ja sen tarpeisiin (Vilka & Airaksinen 2003, 17). Toiminnallinen opinnäytetyö valikoitui, koska toimeksiantajamme esitti tarpeen menetelmäkansiosta ja erilaisten harjoitteiden kehittämisestä sekä testaamisesta. Harjoitteiden halusimme vastaavan asiakkaiden ja toimeksiantajan tarpeita, samalla ollen käytännönläheisiä. Halusimme myös hyödyntää opinnäytetyössä omaa jo olemassa olevaa osaamistamme ja edistää ammatillista kasvuamme tällä tavoin.

7.1 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyön toteutus tapahtui konstruktivistisen mallin mukaisesti (kuvio 1), jossa yhdistyvät kehittämistehtävän suunnittelu, valmistelu, osallisuus, toiminnasta oppiminen, tutkimuksellinen kehittämisote sekä menetelmäosaaminen. Konstruktivistisessa mallissa korostuvat sosiaalipedagoginen työote sekä yhteisöllinen ja osallistava näkökulma. (Salonen 2013, 16.)

Kuvio 1. Opinnäytetyön prosessin konstruktivistinen malli (mukaillen Salonen 2013, 20).

Aloitusvaihe pitää sisällään idean kehittämishankkeesta, sen tarpeesta ja tehtävästä, toimintaympäristöstä sekä toimijoista. Toimeksiantajan kanssa on tärkeää keskustella asioista, jotka vaikuttavat työskentelyn onnistumiseen,

selventäen toimijoiden sitoutumista, osallisuutta ja tarvittavaa tukea. (Salonen 2013, 17.) Opinnäytetyön aihe syntyi toimeksiantajan tarpeesta ja toiveesta. Opinnäytetyön prosessi alkoi syksyllä 2018, jolloin istuimme alas toimeksiantajan kanssa ja keskustelimme tarpeesta. Tuolloin esille nousi ajatus siitä, että yritys tarvitsisi jotakin kättä pidempää uusien ja nykyisten työntekijöiden perehdyttämiseksi. Tarkoituksena oli, että materiaali sisältäisi tärkeää teoriapohjaa, tietoa menetelmistä ja toteutettavia tehtäviä. Keskustelussa nousi ilmi tarve siitä, että menetelmät eivät jäisi vain yksittäisten työntekijöiden toteutettaviksi vaan ne olisivat helposti jokaisen vanhan ja uuden työntekijän otettavissa oman mielenkiinnon ja tarpeen mukaan vaatimatta kuitenkaan erillistä kouluttautumista aiheeseen. Keskustelussa jäimme pohtimaan, että mikä on se tieto, mitä menetelmistä halutaan tuoda esiin niille, jotka ei koulutusta ole saaneet tai aiheeseen sen syvemmin perehtyneet.

Suunnitteluvaiheen tarkoitus on selvittää mitä tehdään, miten tehdään ja miksi tehdään. (Salonen 2013, 17; Vilka 2003, 26). Opinnäytetyön suunnitelmasta ilmenevät opinnäytetyön tavoitteet, toimintaympäristö, toiminnan vaiheet, tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmät, dokumentointi ja aineiston käsittely sillä tarkkuudella, kun se on suunnitteluvaiheessa tarpeellista (Salonen 2013, 17). Tässä vaiheessa teimme kirjallisen opinnäytetyön suunnitelman. Aloitusvaiheen jälkeen siirryimme suunnitteluvaiheeseen, jolloin loimme aikataulun opinnäytetyöprosessille. Suunnitelman aikataulutuksessa huomioimme sen, että toiminnan testaus olisi ajankohdallisesti hyvä toteuttaa kesälle 2019, jolloin toteutimme testauksen. Testausta varten suunnittelimme yhdessä havainnointikaavakkeen (liite 1), jonka perusteella suoritimme systemaattista havainnointia asteikolla 1-5. Suunnittelimme myös osallistuminen opinnäytetyöhön -lomakkeen (liite 2), jossa ilmenee mihin nuori oli osallistumassa ja mistä toiminnassa on kyse. Näiden lisäksi suunnitelmavaiheessa tehtiin sopimus valokuvaamisesta ja niiden käytöstä (liite 3). Tässä yhteydessä pohdittiin mitä tavoitteita kullekin nuorelle asiakaslähtöisesti asetetaan, mutta myös toiminnan yleisiä tavoitteita. Valokuvaus sopimuksen laadinnassa huomioitiin se, että harjoitteiden testauksessa käytettäviä kuvia haluttiin käyttää myös tulevassa menetelmäkansiossa visuaalisen ilmeen luomiseen.

Suunnitteluvaihe on tärkein vaihe, vaikka työskentelyä ei voikaan kaikilta osin tarkasti suunnitella, tulee se tehdä huolellisesti (Salonen 2013, 17). Learning cafe on yhteistoimintamenetelmä, jossa yhdistyvät keskustelu, tiedon luominen ja siirtäminen, omien näkemysten kertominen ja yhteisen ymmärryksen löytyminen (Innokylä 2017). Suunnitteluvaiheessa järjestimme Learning cafe tilaisuuden työyhteisölle, jossa työyhteisöltä kysyttiin, että millaista teoriaa haluaisit menetelmäkansiossa olevan ja mitä toivoisit menetelmäosiolta? Valitsimme tämän menetelmän, koska koimme menetelmän antavan työntekijöille mahdollisuuden pohtia ja ilmaista omia näkemyksiään sekä tarpeitaan. Teimme Learning cafesta yhteenvedon ja dokumentoimme sen työmuistioksi. Esille nousseet näkökulmat huomioitiin ryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä menetelmäkansion kokoamisessa.

Hyväksytyyn opinnäytetyönsuunnitelman jälkeen siirrytään kentälle eli toimintaympäristöön, jossa työskentely tapahtuu (Salonen 2013, 17). Tämä vaihe sisälsi suunnitelman läpi käymisen sekä tulevan työskentelyn organisoimisen. Keskustelimme nuorten ja heidän vanhempien kanssa opinnäytetyöstämme ja kerroimme mitä se pitää sisällään, sekä mitä vaatii nuorilta itseltään. Nuorilta kysyimme halukkuutta osallistua siihen ja huoltajilta luvan osallistumiseen. Nuoret ja huoltajat allekirjoittivat osallistumis- ja valokuvauslupasopimukset.

Toteutusvaiheessa työskennellään kohti yhteistä tavoitetta ja tuotosta ja tässä vaiheessa konkretisoituvat kaikki kehittämishankkeen osatekijät, jotka suunnitteluvaiheessa huomioidaan. Työstövaihe on ajallisesti pisin ja toimijoille raskaskin, mutta ammatillisen oppimisen kannalta se on tärkeä vaihe. Ammatilliset kvaifikaatiot aktivoituvat ja siksi tässä vaiheessa saatu ohjaus, tuki ja palaute ovat oleellisia ammatillisen kehityksen ja hankkeen onnistumisen kannalta. (Salonen 2013, 18.) Käytännön toteutus tapahtui kesä- heinäkuussa 2019, jolloin testasimme menetelmäpaketteja ryhmätoiminnoissa. Ryhmätapaamisia oli hevostoiminnan sekä voimauttavan valokuvan ryhmällä neljä kertaa. Ryhmäkertoihin kuului jokaiseen erillinen harjoite, jota testattiin ryhmäläisten kesken. Toteutusvaihetta arvioimme systemaattisella

havainnoinnilla, johon käytimme havainnointikaavaketta (liite 1) sekä osallistujilta kerättyä palautetta (liite 4).

Arviointi on tärkeä osa kehittämishanketta ja se sisältyy jokaiseen prosessin vaiheeseen, jolloin tuotoksen pystyy palauttamaan takaisin työstövaiheeseen tai siirtämään viimeistelyvaiheeseen. Reflektointi on osa arviointia. (Salonen 2013, 18.) Havainnointi on tietoista tarkkailua, jonka tarkoituksena on kerätä havaintoja toiminnasta (Vilkkä 2006, 37). Opinnäytetyön prosessissa havainnointia tehtiin toiminnan ohessa. Arvioimme ryhmätoimintaa havainnointilomakkeella (liite 1). Havainnoissa kiinnitettiin huomiota vuorovaikutukseen ohjaajan kanssa ja ryhmäläisten kesken, mielialaa toiminnan alussa ja lopussa, nuorten sitoutumista, sekä yksilöllisyyden toteutumista toiminnassa. Lisäksi keräsimme osallistujilta palautetta hymiöpalautteen avulla, joka oli numeroitu välille 1-4. Hymiöpalautteessa oli viisi eri arviointi kohtaa. Arvioitavat aihe alueet olivat: pitivätkö he harjoitteesta, oppivatko he jotakin uutta, saivatko he vaikuttaa harjoitteen toteuttamiseen, kokivatko he harjoitteesta olleen heille jotakin hyötyä ja oliko ohjeistus selkeä. Lisäksi he saivat halutessaan vastata avoimiin kysymyksiin mitä olisivat kaivanneet lisää, mikä oli parasta ja vielä vapaa sana.

Reflektoimme yksin ja yhdessä toimintaamme. Pidimme reflektiopäiväkirjaa, jonka avulla arvioimme omaa työskentelyämme. Opinnäytetyöpäiväkirja tukee ja selkeyttää ajattelua ja prosessointia (Vilkkä 2003, 22). Dokumentoimme prosessin vaiheita, tapahtumia, tapaamisia, muutoksia ja suunnitelmia, jotta niihin on mahdollista myös myöhemmässä vaiheessa palata.

Viimeistelyvaiheessa rakennetaan opinnäytetyötä viimeistelemällä tuotosta ja kehittämishankeraporttia. Opiskelijat tekevät kirjallisen raportin itse, mutta muutoin vaiheessa voi olla muitakin henkilöitä mukana. Kehittämishankkeen tuloksena syntyy valmis tuotos. (Salonen 2013, 18). Opinnäytetyömme tuotoksena on menetelmäkansio hevostoiminnan ja voimauttavan valokuvauksen menetelmien perehdyttämiseksi ja käyttöönotolle osana työtä. Menetelmien yhteisenä tavoitteena on tarjota työntekijöille ammatillisesti päteviä työskentelymenetelmiä, samalla huomioida lapsen erilaiset tarpeet ja tarjota

yksilöllisen tarpeen mukaista tukea. Erilaiset menetelmävaihtoehdot tarjoavat mahdollisuuden rakentaa asiakkaan tarpeenmukaisia kokonaisuuksia eri menetelmien avulla. Vuorovaikutuksellisuuden, yhteisöllisyyden, elämyksellisyyden ja osallisuuden kokemuksien syntyminen ovat molempien menetelmien yleisiä tavoitteita. Jokaisella harjoitteella on vielä omat tavoitteensa ja toiminta ohjataan siten, että se sopii yhtä aikaa asiakkaan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Keskeistä hevostoiminnan ja valokuvauksen menetelmässä on vuorovaikutuksellisuus ja sen tukeminen sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksen syntyminen. Toiminnassa nostetaan esiin jokaisen oman mielipiteen ja toiveiden ilmaisemisen tärkeyttä. Positiivisen palautteen avulla halutaan nostaa hyvät asiat ja onnistumiset näkyväksi.

7.2 Tiedontuotannon ja osallistamisen menetelmät

Teoria eli hyvä tietoperusta toimivat apuvälineinä opinnäytetyössä (Vilka 2003, 43). Keskustelussa toimeksiantajan kanssa mietimme toiminnan lähtökohtia ja organisaation toimintamalleja. Teoreettiset viitekehykset muodostuivat asiakasryhmän, työotteen, arvojen ja toimintaympäristön mukaan. Suunnitteluvaiheessa keräsimme teoriatietoa aihepiiristä ja viitekehysistämme erilaisista kirjoista, Internet lähteistä, tutkimuksista, raporteista ja verkkotallenteista. Hevostoiminnan ja valokuvauksen menetelmät valitsimme omien mielenkiintomme, olemassa olevan kokemuksen ja asiantuntemuksen perusteella.

Kartoitimme työntekijöille suunnatun menetelmäkansion toiminnallisten menetelmien näkökulmasta ja tarvetta työyhteisön palaverissa learning cafe yhteistoimintamenetelmän avulla. Työntekijät osallistuivat Learning cafe -menetelmän avulla pohtimaan, millaista tietoa, taitoja ja soveltavia toimintoja työntekijät haluaisivat hevostoiminnasta ja voimauttavan valokuvan menetelmistä saada omaan työhönsä. Menetelmän avulla työntekijät pääsivät osallistumaan menetelmäkansion sisältöön tuottamalla meille tietoa heidän tarpeistaan ja toiveistaan menetelmäkansion suhteen. Esille nousseet näkökulmat huomioimme ryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä

menetelmäkansion kokoamisessa. Vastauksissa ilmeni, että työntekijät toivoivat kansiosta löytyvän keskeinen teoretieto viitekehystä sekä toiminnan periaatteet ja perusteet ja tietenkin myös menetelmät. Menetelmäosiolta he toivoivat konkreettisia esimerkkejä, kuten runkoa toiminnalle, jossa ilmenevät toiminnan tehtävä, tavoitteet, mahdolliset vaadittavat tarvikkeet, osallistujamäärä ja huomioonotettavat asiat. Itse menetelmistä ei noussut esille toiveita tavoitteisiin tai muuten harjoitteisiin riippuen. Työyhteisö toivoi vain yleisesti konkreettisia harjoitteita, jotka olisi kaikkien toteutettavissa. Harjoitteet suunnittelimme olemassa olevan ammatillisen osaamisen ja kokemuksen sekä tiedon perusteella.

Learning cafen perusteella menetelmäkansion teoriaperustan haluttiin olevan selkeä ja helposti luettava. Työyhteisössä nousi esiin myös turvallisuus, joka haluttiin tuoda selkeästi menetelmäkansiossa esille ennen hevosharjoitteiden esittelyä, koska turvallisuus on tärkeä osa hevostoiminnassa. Harjoitteiden suunnittelussa ja toteutuksessa kiinnitettiin huomiota asiakkaiden tavoitteisiin, mutta myös työyhteisössä nousseisiin asioihin. Harjoitteiden sisältöä muokattiin tarvittaessa harjoitteiden testauksen jälkeen, jotta ne olisivat halutulla tavalla käytettävissä. Harjoitteiden tuli olla sellaisia, että ne olisi jokaisen työntekijän toteutettavissa ilman, että heillä on erillistä koulutusta menetelmäohjaajiksi. Asiakkaiden tarpeista ja tavoitteista nousi erityisesti vuorovaikutuksen tukeminen, joka huomioitiin harjoitteita laadittaessa. Green Care -toimintaa ja sen hyvinvointivaikutuksia on tutkittu, sekä kehitetty viime aikoina. Luonnon hyvinvointia edistävää vaikutusta haluttiin hyödyntää myös harjoitteissa, kuten aistiretki ja ilon aiheita -harjoitteissa. Harjoitteiden testausvaiheessa vahvistui ajatus, että ne ovat hyödyllisiä kyseisen asiakasryhmän kanssa.

Arvioimme työyhteisössä nuoren sen hetkisen tilanteen ja mahdollisuuden sitoutua ryhmätoimintaan. Osallistujien valikoituessa juttelimme jokaisen nuoren kanssa henkilökohtaisesti. Kerroimme nuorille ryhmätoiminnan sisällöstä, toiminnalle. Nuori ja hänen huoltajansa määrittivät valokuvien käyttöoikeudet erillisellä sopimuksella (liite 3) sekä allekirjoittivat osallistumissopimuksen (liite 2). Keskustelemalla ja kuuntelemalla vahvistettiin lapsen ja työntekijöiden osallisuutta.

Toteutusvaihe koostui osallistavista ja toiminnallisista menetelmistä hevostoiminnan tai valokuvauksen keinoin. Luovien ja toiminnallisten menetelmien käyttö mahdollistaa erilaisissa tilanteissa erilaisten menetelmien ja näkökulmien käyttämisen, jolloin yksión oma kokemus itsestään yksilönä ja yhteisön jäsenenä syvenee toiminnan myötä ja syntyy uusia näkökulmia. Myös ammatillinen osaaminen syvenee käytännön kokemuksen, pohdinnan, tiedonhankinnan ja oppimisen pohjalta. Luovia menetelmiä voidaan käyttää mm. ennaltaehkäisyn menetelmänä, arjen ja asiakkaan elämän ja taitojen rakentamisvälineenä, minäkuvan kehittämisen tukena. Työmenetelmien käytössä tulee pyrkiä tavoitteeseen, jossa pyritään tukemaan ihmistä hänen omassa maailmassaan. (Nietosvuori 2008, 135-141.) Nuori oli itse toiminnan tekijänä, kokijana sekä arvioijana ja pystyi itse vaikuttamaan prosessin kulkuun ja lopputulokseen. Itse ajattelemme, että toiminnassamme avainasemassa ryhmätoiminnassa on lapsilähtöisyys ja lapsen äänen kuuleminen, jotta toiminnalla on edellytykset vaikuttavaan osallistamiseen. Tällöin lapsi kokee, että hänellä on mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa asioihin, jolloin hän kokee myös osallisuuden tunnetta.

Osallistajat arvioivat ryhmätoimintaa ja testattuja harjoitteita joka tapaamiskerta kerätyn palautekyselyn avulla. Palautetta käytimme menetelmän toimivuuden ja vaikuttavuuden arviointiin osallistujan näkökulmasta. Palautetta käytetään menetelmien jatkokehittämisessä ja näin ollen nuorten antama kokemustieto vahvistaa osallisuuden kokemusta ka vaikuttavuutta toiminnan kehittämisessä. Tietoa harjoitteiden käytöstä sekä ryhmädynaamisista ilmiöistä kerättiin havainnoimalla toimintaa systemaattisesti ohjaajan toimesta.

Koko prosessin ajan tuotimme lisää tietoa keskustelemalla keskenämme, sekä annoimme toisillemme palautetta niin toiminnasta kuin opinnäytetyön raportoinnista. Pidimme opinnäytetyöprosessin ajan reflektointipäiväkirjaa, jonka avulla tulimme tietoisemmaksi toiminnasta, keräämäämme tietoa oli helpompi prosessoida ja pystyimme peilaamaan toimintaamme teoriaan.

8 Menetelmien arviointi

Menetelmät valikoituivat aiemman osaamisen ja henkilökohtaisten mielenkiintojemme mukaan. Hevostoiminnan ohjaajana ja menetelmien kehittäjänä toimi Paula ja valokuvauksen ohjaajana ja kehittäjänä toimi Henna. Paulalla on usean vuoden harraste- ja työtausta hevosalalla työskentelystä, sekä kokemusta erilaisten hevostoimintaryhmien ohjaamisesta. Hennalla on aiempi tutkinto audiovisuaalisesta viestinnästä, sekä vahva harrastepohja valokuvauksesta ja hän on käynyt voimauttavan valokuvauksen ammatilliset perusteet. Molemmat työskentelemme toimeksiantajana toimineessa lastensuojeluyksikössä, jonka vuoksi oli luontevaa kehittää menetelmäkansio ja harjoitteet lastensuojeluyksikön asiakkaiden tarpeisiin. Harjoitteiden tavoitteet määräytyivät olemassa oleman tiedon ja lastensuojelutyön kokemuksen ja lasten tarpeiden perusteella. Kummallakin meistä on usean vuoden kokemus lastensuojelutyöstä.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja voimauttavan valokuvauksen menetelmät ovat molemmat rekisteröityjä nimikkeitä ja vaativat tietyn koulutuksen käymisen. Menetelmä koulutuksia on avattu kappaleessa kolme. Ilman vaaditun koulutuksen käyntyä ohjaajaa ei kyseisiä palveluita voi järjestää. Siksi nämä rekisteröidyt menetelmä ovat toimineet itse kehittämiemme harjoitteiden teoriapohjana ja inspiroijana. Kehittämämme harjoitteet ovat hevos- ja valokuvaustoimintaa, ei sosiaalipedagogista hevostoimintaa tai voimauttavaa valokuvausta. Siten myös työyhteisön kaikki jäsenet voivat toteuttaa näitä harjoitteita harjoiteohjeiden ja kootun teoriapohjan avulla.

Henna on käynyt voimauttavan valokuvauksen ammatilliset perusteet - koulutuksen vuonna 2014 ja käyttänyt menetelmää aktiivisesti työssään lasten ja nuorten kanssa. Hennalla on myös audiovisuaalisen viestinnän ammattitutkinto ja on toiminut aiemmin valokuvaajana. Koulutus pohja ja omat kokemukset valokuvan käytöstä lastensuojelutyössä ovat olleet ohjaavina tekijöinä Pihämäen menetelmäkansion valokuvausharjoitteiden suunnittelussa. Vaikkakin harjoitteet pohjautuvat voimauttavan valokuvauksen ajatukseen, ne

ovat kuitenkin vain valokuvan käyttöä ammatillisena välineenä. Harjoitteissa itsessään ei syvennytä voimauttavan valokuvauksen periaatteisiin kuten valta-
asemien purkuun ja katsomisen tapaan, vaan harjoitteet ovat luotu suoraan
käytettäväksi sellaisenaan lisäavuksi työntekijöiden perustyötä. Harjoitteiden
käyttö ei vaadi tietynlaista työtettä, vaan jokainen työntekijä voi käyttää niitä
tilanteen mukaan, omaan työskentelyyn sopivaksi. Koska Henna on käynyt
voimauttavan valokuvauksen koulutuksen, ovat nämä periaatteet osa hänen
työskentelyään ja ajatteluaan, sen vuoksi voimauttava valokuvaus kulkee
teoriapohjana opinnäytetyössä.

Luvussa 8.1 esitellään hevostoiminnan harjoitteet, joiden suunnittelussa on
huomioitu ennen kaikkea sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja
sosiaalipedagogiikan viitekehys. Lisäksi harjoitteiden kehittämiseen vaikuttanut
muu ympäröivä viitekehys on avattu harjoitteiden omissa alakappaleissa.
Harjoitteiden tekeminen ei vaadi erillistä koulutusta esimerkiksi
sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Luvussa 8.2 esitellään suunnitellut
valokuvausharjoitteet ja on kerrottu valokuvauksesta ja ohjaajan roolista
tarkemmin. Luvussa kerrotut tiedot ja teoriapohjat ovat ohjaavina tekijöinä ja
tukena työntekijöille, joilla ei ole voimauttavan valokuvauksen koulutusta.

8.1 Hevostoiminta

Hevostoiminnan harjoitteita testattiin neljällä eri tapaamiskerralla, jossa kullakin
kerralla oli oma yksittäinen harjoitteensa. Jokaista tapaamista yhdisti kuitenkin
se, että jokaisella toimintakerralla käytiin läpi, mitä tuleva tapaaminen tuli
pitämään sisällään ja enakkoon käytiin turvallisuusasiat läpi.
Menetelmäkansioon on tehty ohjaajalle koonti turvallisuusasioista, jotka tulisi
aina ohjaajana huomioida.

Lisäksi jokaista tapaamista yhdisti hevosten ruokienvalmistamisharjoite.
Harjoituksen tarkoituksena on peilata hevosten hyvinvoinnin avulla esimerkiksi
terveellisen ravinnon, liikunnan ja puhtauden merkitystä myös ihmisten
elämässä. Samalla yksi päätavoitteista on yhdessä yhteisönä toimiminen ja

vuorovaikutus. Näiden neljän kerran aikana ohjaajana havainnoin selkeän taidollisen osaamisen kehittymisen, mutta myös ryhmäläisten keskinäiseen toimintaan syntyi rutiineja. Alussa ryhmäläiset olivat hiljaisia ja ujoja tehden lähinnä omaa suoritustaan ohjaajan ohjeistamana. Toisella kerralla ryhmä sai tehtäväksi yhdessä sopia työnjaosta ja toteuttaa ruokien valmistelun. Kolmannella kerralla he saivat itsenäisesti toteuttaa ruokien valmistamisen ilman erillistä ohjeistusta. Tällöin he selvästi toteuttivat edellisen kerran toimintamallia, mutta jonkin asian unohtaessaan kysyivät asiasta toisilta ryhmäläisiltä. Toiminta oli jo verrattain sujuvaa ja ryhmäläisten vuorovaikutus rennompaa. Neljännellä kerralla ryhmäläisten tuli suorittaa sama tehtävä, mutta ohjeistuksessa heille kerrottiin, että rooleja tulee vaihtaa, jotta jokainen oppii kaikkea. Tässä tilanteessa siis edellisen kerran rutiinit rikottiin ja keskinäistä vuorovaikutusta lisättiin siten, että niin sanotut asiantuntijat opastivat oppimansa toisille. Harjoite itsessään on hevostoimintaa ja talliympäristön hyödyntämistä vuorovaikutuksen kehittämiseksi. Olennaista harjoituksessa on huomioida ryhmädynamiikka ja ryhmäohjauksen teoriaa. Harjoite etenee loogisesti askel askeleelta eteenpäin.

8.1.1 Hevoslauman havainnointi -harjoite

Ensimmäisen kerran harjoitteena oli hevoslaukaa seuraamalla tarkkailla hevosten tunteita ja niiden ilmaisua, keskinäistä vuorovaikutusta ja lauman sosiaalisia suhteita. Näiden asioiden kautta peilataan ja keskustellaan ihmisiin ja ihmisten suhteisiin, etenkin vuorovaikutukseen. Ohjaajana tärkeää on kannustaa havainnointiin ja luoda turvallinen ympäristö kertoa näkemyksiään ja ajatuksiaan ilmi. Hevosten seuraaminen on ensimmäinen askel vuorovaikutuksen ja sosiaalisten suhteiden harjoitteissa.

Suunnitteluvaiheessa harjoitteita kehitettiin asiakkaiden tavoitteiden sekä aiemman ohjaus- ja hevoskopemuksen pohjalta. Asiakkaiden tavoitteista nousi tarve erilaisille vuorovaikutus- ja tunnetaidoille. Ohjaajan näkökulmasta nämä on yksinkertaista toteuttaa hevosten kanssa työskennellessä. Näiden asiakkaiden tarpeiden pohjalta olemme kehittäneet kysymyksiä toiminnan

vuorovaikutus- ja tunnetaitojen kehittämiseksi. Näitä pohdittavia kysymyksiä harjoitteessa ovat, miltä lauma näyttää ja millainen tunne lauman keskinäisestä hetkestä tulee ja mitä tunteita näette mielestänne hevosten viestivän sekä pohtia, mitä hevoset mahtaisivat ajatella? Lauman käytöksessä voidaan tarkkailla erilaisia rooleja ja sosiaalisia suhteita, pohtia kuka on kukakin, peilaten hevosten rooleja ihmisten erilaisiin rooleihin. Tämän jälkeen tarkkaillaan hevosten vuorovaikutusta. Miten hevoset ilmaisevat tunteitaan tai mielipiteitään toisilleen, kun ne eivät osaa puhua sanallisesti? Miten nämä asiat vaikuttavat vuorovaikutukseen?

Menetelmän testaus sujui ohjaajan näkökulmasta hyvin ja osallistujat olivat motivoituneita osallistumaan toimintaan. Harjoitteen voisi helposti jakaa kahteen tai jopa kolmeen kertaan, koska erilaisia havainnoitavia asioita on todella paljon ja voi tarkkailla eri laumoja. Ensimmäisellä kerralla osallistujat pohtivat, että onko palautteen antamisessa jotakin kriteereitä. Heille kerrottiin, että palautelomakkeen täyttäminen totuudenmukaisesti on tärkeää ja ennen kaikkea, jos tulee jotakin epämiellyttävää tai ei ole ymmärtänyt tai muuta sellaista, on erityisen tärkeää antaa palautetta niistä.

Harjoitteen teoreettinen pohja tulee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan aiempien kokemusten ja harjoitteiden pohjalta. Esimerkiksi Schulman (2005, 45) kuvasi hevosten viestivät eleillään, ilmeillään, liikkeillään ja asennoillaan. Ja hän ja monet muut hyödyntävät harjoitteissaan juuri näitä asioita. Myös Juusola (2016, 134-135) on kirjassaan avannut hevosten laumakäyttäytymistä. Näiden tietojen pohjalta lähdin kehittämään harjoitetta ja painottamaan harjoitteessa vuorovaikutusta ja hevosen käytöstä laumassa, sekä sitä kautta pelaamaan hevosten käytöstä ihmisten käytökseen.

8.1.2 Agility -harjoite

Toisen kerran harjoitteena oli agility -harjoitteet, joiden yleiseksi ja yksittäiseksi tavoitteiksi oli asetettu vuorovaikutuksen kokemusten harjoittelu niin eläimen ja muiden ryhmäläisten kanssa. Vuorovaikutus sisälsi niin kehon sanattoman että

sanallisen ja äänellisen vuorovaikutuksen. Vuorovaikutuksessa tavoiteltiin ymmärrystä niin eläimen kuin ihmistenkin välille. Vuorovaikutusta toisten ryhmäläisten kanssa harjoiteltiin siten, että kukin vuorollaan ohjeisti ja antoi palautetta toisilleen. Harjoituksen tarkoituksena oli oppia löytämään hyvää niin omasta kuin muidenkin toiminnasta ja harjoitteen avulla opeteltiin sanomaan se myös muille ihmisille ja ennen kaikkea eläimille. Agility -harjoitteet vaativat myös motoriikkaa, joten sen avulla on hyvä haastaa ryhmäläisten motoriikkaa.

Ohjaajana havainnoin, että ryhmäläisten oli alussa todella vaikeaa antaa palautetta toisille. Harjoitus muutettiin siten, että harjoittelimme antamaan positiivista palautetta hevosille. Tämä oli huomattavasti sujuvampaa ja helpompaa, vaikka joillekin oli haastavaa. Tämän kautta keskustelimme palautteesta ja siitä, että miten se on samanlaista myös ihmisille, hyvien asioiden ei tarvitse olla isoja, joihin voi olla tyytyväinen. Harjoitteen päätteeksi jokainen oli antanut positiivista palautetta niin muille ihmisille kuin hevosillekin. Lopussa ohjaaja kokosi asiat yhteen ja yhdessä ryhmän kanssa harjoite ja havainnot käytiin yhdessä läpi. Loppukokoaminen havaittiin hyödylliseksi, jolloin tapahtumiin päästiin palaamaan uudestaan ja nostamaan merkityksellisiä asioita enemmän. Harjoitetta kehittäessä halusin korostaa vuorovaikutusta ja positiivisen psykologian teorian avulla tuoda positiivisen näkökulman nostamisen harjoitteeseen myös ryhmän jäsenten kesken. Agility puolestaan on yleinen harrastemuoto erityisesti koirien kanssa tehtäväksi, mutta yleistynyt myös hevosten kanssa käytettäväksi.

8.1.3 Hevosmaalaus -harjoite

Kolmas kerta koostui kahdesta erillisestä tehtävästä. Ensimmäinen harjoite on aisti- ja luottamusharjoitus ryhmän kanssa, jossa vuorotellen yksi on silmät sidottuna ja toisen kuljettavat "sokkoa" tunnustelemaan miltä hevonen tuntuu ja miltä tuntuu olla sokeana muiden ohjattavana. Toinen harjoitus on hevosten maalaaminen. Harjoituksen tarkoituksena on antaa luovuuden kukkia, mutta maalaus tulee tehdä vuorovaikutuksessa hevosen kanssa.

Harjoitusten tarkoituksena on siis synnyttää erilaisia aistikokemuksia sekä herättää luovuutta, omia ajatuksia ja ideoita. Yhdessä eläimen kanssa toimiessa tulee toteuttaa maalaus eläintä kunnioittavasti ja hyvinvointia tukevasti, toisaalta taas eläimen koskemisessa ja kanssa toimiessa, syntyy rauhallinen ja kunnioittava ilmapiiri osapuolten välille. Ihmisen oma tunne ja mielentila heijastuu hevoseen, esimerkiksi rauhattoman ihmisen seurassa hevonenkin muuttuu herkästi rauhattomaksi. Näiden asioiden sanoittaminen osallistujille on tärkeää. Molemmissa harjoituksissa on tarkoituksena myös uusien elämysten ja onnistumisten syntyminen, mutta myös palautteen antamisen ja ottamisen harjoittelu positiivisen kautta.

Näiden kahden harjoituksen koettiin tukevan toisiaan, mutta ne voitaisiin toteuttaa myös erikseen. Aistien herättely koettiin helpottavan luovuuteen ja maalaukseen siirtymistä ja myöhemmin helpottavan muille palautteen antamista. Palautteen antamisen nähtiin olevan helpompaa tällä kerralla, kun sitä oli edellisellä kerralla myös harjoiteltu. Harjoitteen taustateorian kehitysvaiheessa toimi aiempi perehtyminen mindfulnessiin ja erilaisiin aistien herättelyyn. Maalaus puolestaan on yksi luovien toimintojen menetelmä, jota käytetään paljon sosiaalialan asiakastyössä. Sosionomiopintojen aikana suoritettujen luovien menetelmien opinnot toimivat innoittajana harjoitteen kehittämisessä.

8.1.4 Aistiretki -harjoite

Neljännellä kerralla toiminta keskittyi luontoon, aistiretkeen luonnossa hevosen kanssa taitotasoon mukaisesti toteuttaen. Aistiretken tavoitteena on etsiä hyviä ja positiivisia asioita omasta elämästä, kuten arjesta, vuodenaikasta yleensä, itsestä, läheisistä, eläimestä tai muista sellaisista. Harjoitteen aikana siirretään positiivinen ajatus, voimavarat tai kokemus johonkin symboliin, jonka metsästä retken aikana voi havainnoida tai poimia mukaansa. Samalla pohdittiin, mitä hyvää nämä jokaisen nostamat asiat tuovat heidän elämäänsä ja arkeen ja kuinka he itse voisivat tuoda jotakin hyvää itselleen ja näille asioille. Tavoitteena on siis havainnoida ympäristöä, kiinnittää huomiota kaikkiin aisteihin ja saada

erilaisia aistikokemuksia. Keskittyminen siirretään omasta kehosta ja olotilasta siihen hetkeen luonnossa ja eläimen kanssa toimimiseen havainnoiden ympäristöä samalla. Toiminta viedään pois tavanomaisesta toimintaympäristöstä rikkoen tuttuja rutiineja ja lisäten rohkeutta uuteen. Harjoitteen taustateorianä toimii positiivinen pedagogiikka yhdistettynä luontoympäristöön. Harjoitteessa haluttiin positiivisen pedagogiikan avulla nähdä hyvä, mutta luontoelementin kautta kiinnittää huomioita kaikkiin aisteihin ja siihen olemassa olevaan hetkeen. Aistien herättelyä luontoympäristöä hyödyntäen on kehitellyt Metsämieli –harjoitteiden kehittäjät, jonka harjoitteet toimivat tämän harjoitteen taustalla inspiroijana (Metsämieli 2019).

Tärkeää toiminnassa on, että ryhmään syntyy luottamuksellinen ilmapiiri ja aitoa vuorovaikutusta, jotta omien ajatusten ja kokemusten jakaminen yhteisesti tulee mahdolliseksi. Tavoitteena on rohkaistua jakamaan kokemuksiaan yhteisesti, arvostaa toisten sanomaa omalla käytöksellä, yhteisöllisyyden kokemuksen syntyminen ja ryhmäytymisen kokemus. Harjoite aloitettiin jo aiemmalta kerralta tutulla luottamus- ja aistiharjoitteella, jossa yhden osallistujan silmät sidottiin kerrallaan ja muut veivät toisensa vuoron perään tunnustelemaan ponia ja arvaamaan mitä kohtaa silittää. Tämä harjoite toistettiin tässä, koska se nähtiin tukevan vieläkin paremmin aistiretkeä ja virittäytymistä tähän harjoitteeseen.

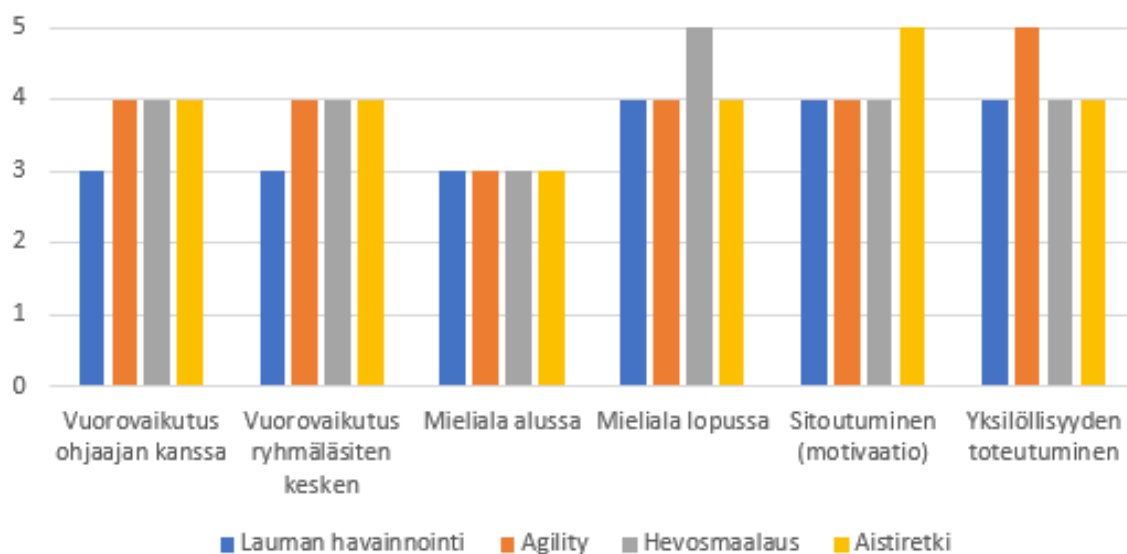
Testausvaiheessa huomasi, että harjoite oli osalle ryhmästä haastavaa, mutta toiminnassa oli tärkeää korostaa, että jokaisen ajatus on yhtä arvokas. Onnistumisen kokemukseksi ohjaaja koki, että jokainen ryhmäläinen osallistui omalla panoksellaan, vaikka toisille tehtävä oli huomattavasti haastavampi kuin toisille. Toiminnan toteutukseen jatkossa tulee huomioida, että tehtävä valmistellaan hyvin osallistujien kesken, jotta suorituspainetta ei synny, vaan korostaa jokaisen omaa näkemystä ja yhtä arvokasta ajatusta. Toiminnan aikana heräsi keskustelua myös paljon luonnon hyvinvointivaikutuksista, jolloin Green Care -palveluiden merkitys korostui toiminnassa.

8.1.5 Harjoitteiden arviointi

Ohjaaja havainnoi toimintaa havainnointilomakkeen avulla asteikolla 1-5 (liite 1). Havainnot koottiin kuvioon 2, jossa jokainen menetelmäkerta on kuvattu omalla värillään. Arvioidut asiat ovat kukin omassa palkkirivistössään. Havaintojen kokoamisessa huomattiin, että havainnot olivat hyvin samankaltaisia jokaisella menetelmän testauskerralla. Suuria eroja ei ollut.

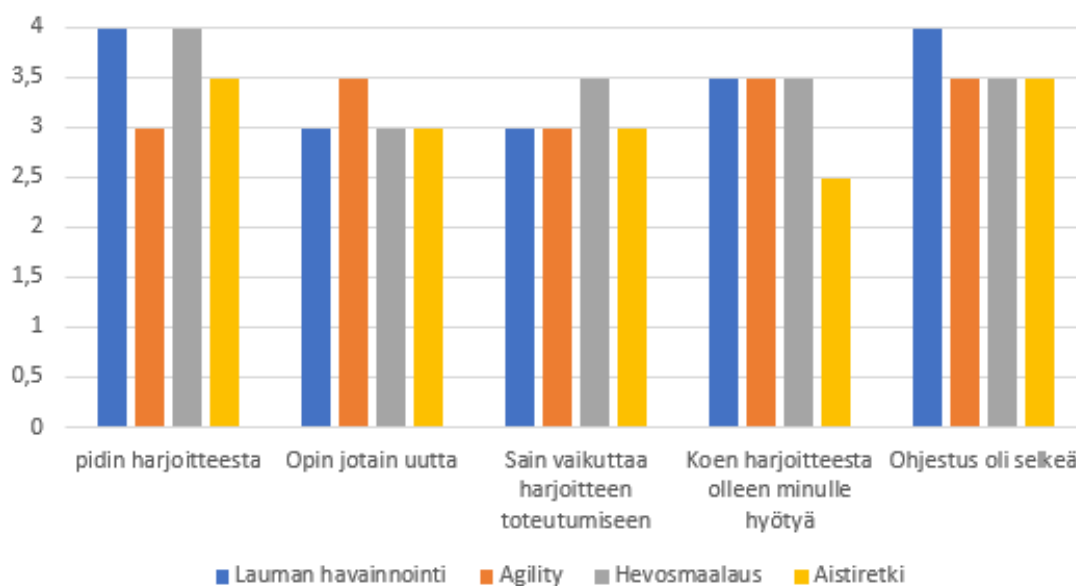
Ensimmäisellä kerralla ohjaaja havainnoi, että nuorten keskinäinen ja ohjaajan kanssa vuorovaikutus oli ujompaa ja varovaista. Ohjaajan rooli oli merkittävä ja keskustelua syntyi alussa vain pääasiassa ohjaajan aloitteesta. Loppuajasta nuoret alkoivat itse huomata asioita ja rohkaistuivat myös arvailemaan, kun ohjauksessa oli korostettu, että vääriä vastauksia tai arvauksia ei ollut. Muilla kerroilla vuorovaikutus oli vapautuneempaa. Jokaisella kerralla mielialan arvioitiin nousseen. Erityisesti hevosmaalauskeralla nuoret pitivät retken päätöksestä, kun yhdessä ratsastettiin järvelle uittamaan hevosia. Lopussa nuoret vaikuttivat hyvin iloisilta ja tyytyväisiltä itseensä. Nuorten sitoutumisen arvioitiin olevan hyvää jokaisen harjoitteen kohdalla. Viimeiselle kerralle tullessa nuoret vaikuttivat olevat hyvin motivoituneita. Ohjaajan arvion mukaan hyvään motivaatioon vaikuttivat aiemmat kolme ohjaukset.

Toimeksiantaja toivoi arvioinnissa arvioitavan yksilöllisyyden toteutumista ryhmätoiminnassa. Yksilöllisyyden arvioitiin toteutuvan hyvin jokaisella ohjaukserällä. Agilityssä erityisesti ohjaajan oli helppo antaa yksilöllistä huomiota jokaiselle, mutta jokaisella kerralla yksilöllisyys huomioitiin nuorten taitotason ja toimintakyvyn mukaisesti.

Kuvio 2. Ohjaajan oman havainnoinnin koonti hevosryhmässä havainnointikaavakkeen avulla.

Kuviossa 3 on kuvattu ryhmäläisten vastauksien keskiarvo hymiöpalautteeseen asteikolla 1-4. Vastaukset olivat hyvin lähellä toisiaan, suuria eroavaisuuksia ei ohjauksetojen vastausten sisällä ollut. Muutenkin vastaukset olivat eri harjoitteiden välillä hyvin samansuuntaisia. Tämän palautelomakkeen avulla saatiin selville, mitä mieltä kyseiset osallistujat olivat. Lomakkeella annettuihin arvioihin ja niiden luotettavuuteen tulee kuitenkin suhtautua varauksella, koska ryhmäkoko oli vain kolme ja yksi palaute lomake oli jokaisella kerralla samanlainen harjoitteesta riippumatta. Uskomme keskiarvon olevan kuitenkin suuntaa antava.

Kuvio 3. Ryhmäläisten vastausten keskiarvo myöspalautteeseen hevosryhmässä.

Avoimiin kysymyksiin nuoret olivat kommentoineet lähinnä mikä oli parasta – kohtaan. Hevoslauman havainnointi-harjoitteen kerralla parasta oli ”varsojen rapsuttaminen ja hevosten kanssa oleminen”. Metsäharjoitteen ja hevosmaalauksen jälkeen olivat kirjoittaneet ”jee, lisää tätä” ja ”useammin tällaisia retkiä”. Agility harjoitteessa eräs nuori oli kommentoinut ”hauskinta oli nähdä ohjaajan mokaavan ja vuohen kiusivan”.

Vaikka harjoitteet olivat hyvin erilaisia ja niillä pystyttiin tavoittelemaan erilaisia asioita, ne kuitenkin tukivat toisiaan. Eri harjoitteissa toistui samoja teemoja ja harjoitteita, esimerkiksi palautteen antaminen ja vastaanottaminen helpottui selvästi toisella kerralla. Myös vuorovaikutustaitojen koettiin lisääntyvän, mutta ennen kaikkea havainnointikyvyn nähtiin kehittyvän osallistujien keskuudessa. Harjoitteita voi toteuttaa niin yksittäin tai kokonaisuuksina.

8.2 Valokuvaus

Valokuvaus on väline luovuuden kehittymiselle ja sen esiin tuomiselle. Kameran nopea ja helppo käyttö myös mahdollistaa laitoksessa asuvan lapsen arjen kuvallisen dokumentoinnin elämän eri vaiheissa. Kameran käyttö arjessa

kasvattaa lapsen teknisiä taitoja ja visuaalista silmää, jolloin lapsi alkaa näkemään paikkoja, tilanteita ja ihmisiä, joista haluaa ottaa kuvan ikuistaakseen sen muistoksi itselleen. Lapsi oppii ottamaan kuvia, joista itse tykkää ja alkaa arvostamaan omia kuviaan enemmän, eikä arvota niitä ulkopuoleisten katsojien mukaan. Arvostamalla omaa tekemistään lapsen itsetunto kasvaa luovuuden kasvun ohessa. (Harju 2009, 229-230.)

Osa lastensuojelu laitoksiin tulevista lapsista tulevat kodeista, joissa ei ole otettu valokuvia tai elämän kuvallinen dokumentointi on jäänyt muutoin vähäiseksi. Työntekijät voivat tarjota menneisyyden puutteita korjaavia kokemuksia kuvaamalla nykypäivää muistoksi tulevaan. Lasten ottamat valokuvat omasta arjestaan tarjoavat työntekijälle mahdollisuuden kurkata lapsen maailmaan tavalla, joka ei muutoin tulisi esille. (Harju 2009, 232-234.) Työntekijät voivat lapsen luvalla kuvata lapsen arkea ja tuoda näkyväksi arjen hetkiä, jotka tulevaisuudessa vahvistavat muistoillaan hänen elämäntarinaansa ja historiaansa. Lastensuojelulaitoksessa kuvatessa täytyy muistaa jokaisen lapsen yksityisyyden suoja. Lapsen kuvatessa omaa arkeaan täytyy lapselle kertoa myös toisten lasten yksityisyydensuojasta.

Työntekijän valokuvaus ja kamerataidot eivät ole pääasiallinen kriteeri työskentelylle, koska valokuvaustyöskentelyn vuorovaikutus ei perustu aikuisjohtoisuuteen. Olemalla itse innostunut, ihmettelemällä ja etsien yhdessä ratkaisuja rakennetaan tasavertaista vuorovaikutusta lapsen ja työntekijän välillä, jossa lapsi voi olla ohjaamaan ja opastamaan aikuista. Tämä vahvistaa lapsen itsetuntoa ja luottamusta omiin taitoihinsa. (Harju 2009, 230-231.) Valokuvauksen ollessa lapsilähtöistä lapsella on mahdollisuus tuoda omia ajatuksiaan sekä kokemus- ja tunnemaailmaa näkyväksi ja prosessoida sitä valokuvan kautta. Yhteinen keskustelu auttaa lasta jäsentämään asioita ja ihmettely herättää uusia näkökulmia asioiden tarkasteluun. Tasavertainen vuorovaikutus syventää prosessia avoimuudellaan, luoden luottamuksen ja turvallisuuden pohjaa työskentelylle.

Lapselle täytyy antaa mahdollisuus kertoa omista kuvistaan ja sen merkityksellisyydestä itselleen. Lapselle on tärkeää, että hän saa positiivista ja arvostavaa palautetta kuvistaan. Valokuvien teettäminen paperikuviksi on arvon

antamista kuville. Valokuvat voidaan asetella esimerkiksi albumiin tai kehyksiin, joka vahvistaa niiden arvoa ja erityisyyttä. (Harju 2009, 236.) Harjoitteiden purku yhdessä lapsen kanssa on erityisen tärkeää, jotta prosessilla saavutetaan tavoitteet. On myös huomioitava, kuinka työntekijänä näkee lapsen tuotokset. Omalla arvostavalla otteella voi vaikuttaa harjoitteen vaikuttavuuteen ja lapsen kokemukseen harjoitteesta. Purkutilanteessa työntekijän rooli on kuunnella lapselle merkitykselliset seikat harjoitteesta, huomioida esille nousseita voimavaroja ja taitoja sekä auttaa lasta itseään tunnistamaan näitä seikkoja itsessään sekä hyödyntämään niitä jatkossa.

Valokuvausharjoitteita testattiin kolmella eri tapaamiskerralla, jossa kullakin kerralla oli oma yksittäinen harjoitteensa. Testattujen valokuvaus harjoitteiden tavoitteena oli sijaishuollossa olevien lasten itsetunnon, voimavarojen ja omien taitojen vahvistaminen sekä vuorovaikutuksen tukeminen. Tarkoitus on menetelmäkansion kautta antaa työntekijöille käyttövalmiita työkaluja avuksi perustyöhön valokuvauksen menetelmiä hyödyntäen.

Harjoitteiden teemat ovat valokuvauksen perusteet, motivointi sekä omat vahvuudet. Harjoitteiden avulla lapsi havainnoi tietoisesti itseä ja ympäristöstään sekä kuinka nämä vaikuttavat toisiinsa. Omien vahvuuksien ja taitojen tiedostaminen vahvistavat itsetuntoa ja ohjaa uusien, hyvien toimintamallien rakentumisessa. Nuorten kuvallista elämäntarinaa vahvistettiin teettämällä jokaisesta harjoitteesta paperikuvat. Nuoret kasasivat otetuista kuvista omaa valokuva-albumia, jonka viimeisellä kerralla saivat koristella mieleisekseen. Näin projektista jäi nuorille konkreettinen tuotos, joka toimii ankkurina myöhemmässä vaiheessa elämää näiden asioiden äärellä muistuttaen voimavaroista, vahvuuksista ja mukavista asioista elämässä.

8.2.1 Valokuvauksen perusteet -harjoite

Ensimmäisen harjoitteen tavoite on aktivoida lasta ja perehdyttää lapsi valokuvauksen perusteisiin yksinkertaisella ohjeistuksella. Perehdytyksessä lapsi saa taitoja ja rohkeutta oman elämän kuvalliseen dokumentointiin sijaishuollon aikana ja voi myöhemmässäkin vaihetta elämää palata näiden

kuvien äärelle. Harjoite sisältää tietoa valokuvan kuvakulman, rajaamisen, valon ja kuvan jatkokäsittelyn vaikutuksesta valokuvaan ja toiminnallisessa osassa rohkaista lasta kokeilemaan näitä käytännössä. Kuvaamalla luontoa ja eläimiä vahvistetaan lapsen luontoyhteyttä. Harjoitteen voi suorittaa ryhmässä, yksilötyöskentelynä ohjaajan kanssa tai lapsi voi kuvata itsenäisesti.

Testiryhmän kanssa kokeiltiin kuvata eri kuvakulmista, huomioida valontulo ja varjot sekä kuvan rajauksen vaikutukset kuvaan. Osallistujat kävivät myös vuorotellen kuvaamassa kanalassa haluamansalaisen valokuvan, jotka katsottiin yhdessä läpi ja nuoret kertoivat, miksi halusivat tuoda kanalasta juuri tämän asian esille. Kanala oli nuorten valitsema kuvauspaikka. Erilaisten kuvakulmien ja näkemysten kautta juttelimme myös ihmisten erilaisista tavoista tarkastella ja nähdä asioita. Toinen katsoi asioita laajemmin ottamalla kanalasta yleiskuvan, toinen taas näki kanan yksityiskohtaisemmin ja kuvasi lähikuvia. Otetut kuvat nuoret lisäsivät valokuva-albumeihinsa.

Tämä harjoite sopii siis tarkastelemaan myös toisten näkökulmia ja auttaa ymmärtämään, että saman asian voi nähdä hyvin eri tavalla. Kuvat voidaan purkaa ohjaajan johdolla ryhmässä tai yksin.

8.2.2 Motivointi-harjoite

Tämän harjoitteen tavoitteena on tiedostaa oma motivaation taso ja löytää motivaatio tekemisen loppuun saattamiseksi. Kun oma motivaatiopula on tunnistettu, voidaan asian äärelle pysähtyä valokuvaamalla aloitustilanne ja tuoda ongelmakohta tietoisella asteella näkyväksi. Harjoite etenee prosessinomaisesti tutkiskellen itsessä heränneitä tuntemuksia ja omaan motivaatioon vaikuttavia seikkoja. Itsetutkiskelun kautta voi löytää tekemistä vahvistavia asioita ja onnistumisia, jolloin suorittaminen voi alkaa tuntua miellyttävämmälle. Tehtävän suoritettua loppuun, muistetaan kiittää itseä ja otetaan valokuva lopputilanteesta. Vertaamalla aloitustilanteen kuvaa lopetustilanteeseen, tuodaan esille tekemisen tulos ja palkitsevaisuus. Näihin kuviin ankkuroituu onnistuminen ja asian loppuun saattamisen kokemus, ja lapsi voi jatkossa motivoida itseään näillä kuvilla tehtävän eteenpäin viemiseksi.

Testiryhmäläisillä oli tehtävänannon jälkeen viikko aikaa havaita ja kuvata motivaatiota kaipaava tilanne. Harjoite toimi näinkin, mutta on myös käytettävissä, kun motivaatiopula on käsillä ja tekemisen motivointiin lähdetään etsimään keinoja. Eräs ryhmäläisistä koki motivaatiopulan kerppusavotan aikana ja otti siitä valokuvan. Lopputuloksena kuitenkin oli kuva tyytyväisistä vuohista syömässä kerättyjä kerppuja. Nuori koki vastuuntuntoa eläimen huolehtimisesta ja hyvinvoinnista ja sai siitä kerättyä itselleen motivaatiota. Toinen nuori taas oli kesätöissä mansikkamaalla ja otti aloituskuvaksi kuvan, kun kerää yksittäistä mansikkaa. Tehtävän suorittamisen jälkeen nuori oli ottanut kuvan kopallisesta mansikoita. Nuorta motivoi urakan saaminen loppuun ja tienattu palkka. Kokoonnuimme ryhmässä ja purimme kuvat keskustelemalla niistä sekä lisäämällä ne nuorten valokuva-albumeihin.

Harjoitteen voi suorittaa ryhmässä, yksilötyöskentelynä ohjaajan kanssa tai lapsi voi kuvata itsenäisesti. Parhaiten harjoite kumminkin toimii yksilötyöskentelynä lapsen kanssa, kun eteen on tullut askare tai tehtävä, jonka suorittaminen tuntuu haastavalle motivaatiopulan vuoksi. Tällaisia ongelmakohtia voi liittyä esimerkiksi koulunkäyntiin tai kotitöihin. Purkaminen tapahtuu työntekijän kanssa joko kaksin tai ryhmässä. Harjoite sopii kaikenikäisille.

8.2.3 Vahva minä -harjoite

Vahva minä -harjoitteen tavoitteena on tunnistaa ja vahvistaa itsessä olevia vahvuuksia ja taitoja pulmallisen tilanteen edessä. Valokuvaamalla jo olemassa olevia tai vahvistettavia ominaisuuksia, piirteitä ja taitoja, saadaan kokemuksellisuuden ja kehollisuuden kautta vahvistettua näitä seikkoja itsessä. Valokuva puolestaan tuo nämä asiat näkyväksi. Katsomalla omakuvia voi nähdä nämä vahvuudet itsessään, vaikkei niitä muutoin tunnu näkevän. Valokuvauksen kokemuksellisuus ja visuaalinen ulottuvuus vahvistaa omia voimavaroja ja piilossa olevia taitoja tai ominaisuuksia, joita elämän haasteissa vaaditaan.

Luontoelementit toimivat hyvänä valokuvan viestin vahvistajana, niin symbolillisesti, värimaailmaltaan, struktuuriltaan kuin myös tunnemaailmaltaan. Iso kallio voi esimerkiksi jollekin kuvastaa lujutta, pysyvyyttä ja vahvuutta, toiselle kallio voi olla kylmänä ja elottomana ahdistava tai pelottava. Jokainen kokee ympäristön ja luonnon omien aistien ja tunnekokemuksen kautta, joilla kuvaan voidaan saada haluttua syvyyttä ja yhteyttä omaan vahvuuteen ja ominaisuuteen.

Testiryhmäläisten kanssa virittäytyttiin tähän harjoitteeseen käyttämällä itse tehtyjä menetelmäkortteja. Tehtävänantona oli korttien kuvista löytää itsen sopivia ominaisuuksia ja vahvuuksia sekä taitoja, joita haluaisi itsessään kehittää. Löytämällä ja nimeämällä ennakkoon näitä nuoret pystyivät helpommin sisäistämään harjoitteen. Annoin harjoitteeseen tehtävänannon ryhmässä, mutta kävin jokaisen osallistujan kanssa tehtävän vielä henkilökohtaisesti läpi. Kaikki eivät löytäneet haastekohtaa sillä hetkellä elämässään, joten ohjeistin näitä nuoria pohtimaan vahvuuksia ja luonteenpiirteitä yleisellä tasolla ja mitä itsessään haluaa vahvistaa.

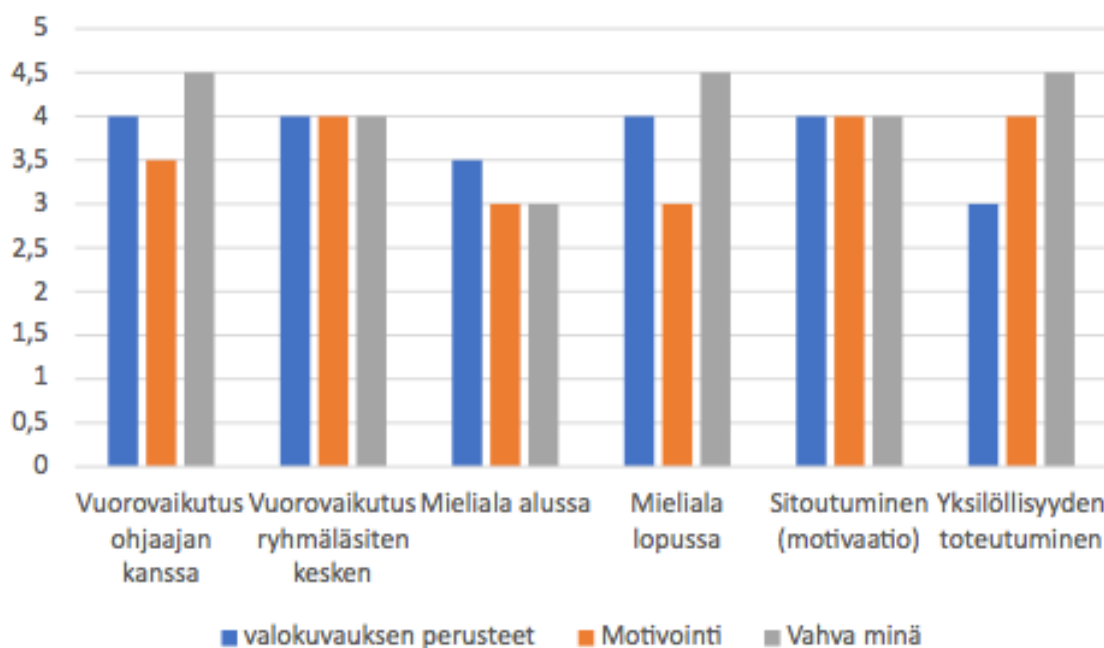
Testiryhmäläisistä eräs halusi kuvia läheisessä koivikossa, joka rehevän vihreänä oli elinvoimissaan, tätä elinvoimaa nuori halusi itseensä ammentaa. Toinen nuori halusi tuoda kuvien kautta lohtua suruun ja kuvat otettiin lempi hevosen kanssa. Nuori pysähtyi ja oli läsnä hevoselle, heidän välilleen syntyi yhteys, nuori sai kaipaamaansa hyväksyntää ja turvallista lohtua. Kolmas nuori kuvattiin kukkakaarien alla, jossa hän halusi otettavan itsestään itsevarmuutta korostavia kuvia.

Otetut kuvat purin jokaisen nuoren kanssa yksilöllisesti, koska kuvat olivat hyvinkin henkilökohtaisia. Kokoonnuimme vielä ryhmässä ja jokainen saivat koristella valokuva-albuminsa haluamallaan tavalla, lisäämällä mm. tekstejä ja tarroja. Albumit jäivät nuorille itselleen muistoksi ja niihin voi palata myöhemmin uudelleen sekä täydentää sitä uusilla kuvilla. Nuoret saivat esitellä halutessaan albumit muille nuorille. Harjoitteeseen virittäytyminen, tehtävänanto sekä albumin tekemisen voi tehdä ryhmässä, mutta tehtävä on hyvä käydä läpi

yksilökohtaisesti nuoren kanssa. Valokuvaus on suositeltavaa tehdä yksilötyöskentelynä jokaisen nuoren kanssa.

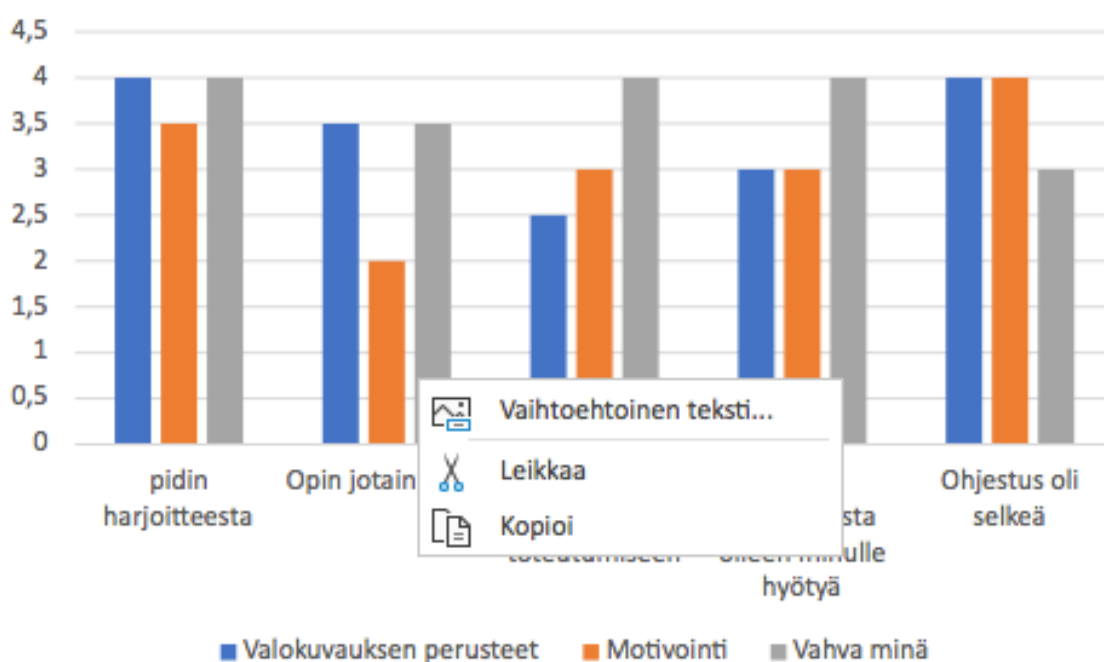
8.2.4 Harjoitteiden arviointi

Ohjaaja havainnoi toimintaa havainnointilomakkeen avulla asteikolla 1-5 (liite 1). Havainnot koottiin kuvioon 4, jossa jokainen menetelmäkerta on kuvattu omalla värillään. Arvioidut asiat ovat kukin omassa palkkirivistössään. Havaintojen kokoamisessa huomaa, että sitoutuminen ja vuorovaikutus ryhmäläisten kesken on ollut tasaisen hyvää, keskiarvoa 4. Vuorovaikutus ohjaajan kanssa on ollut koko prosessin aikana asteikolla 3,5-4,5. Mielialan nousua on havaittavissa kaikissa muissa harjoitteissa paitsi Motivointi-harjoitteen aikana, joka ohjaajan havaintojen mukaan pysyi samassa asteikossa 3. Valokuvauksen perusteet -harjoite toteutettiin ryhmässä, joka madalsi yksilöllisyyden toteutumista tässä harjoitteessa. Jokainen nuori sai toteuttaa omaa valokuvaustaan ja näin ollen yksilöllisyys pääsi kuitenkin toteutumaan. Muut harjoitteet sisälsivät ohjeistuksen, jota nuoret toteuttivat ryhmätapaamisten välissä. Näissä harjoitteissa yksilöllisyys pääsi toteutumaan hyvin.

Kuvio 4. Ohjaajan oman havainnoinnin koonti valokuvausryhmässä havainnointikaavakkeen avulla.

Kuviossa 5 on kuvattu ryhmäläisten vastauksien keskiarvo hymiöpalautteeseen valokuvausryhmässä asteikolla 1-4. Lomakkeella annettuihin arvioihin ja niiden luotettavuuteen tulee kuitenkin suhtautua varauksella, koska ryhmäkoko oli vain kolme ja yksi palautelomake oli jokaisella kerralla samanlainen harjoitteesta riippumatta. Uskomme keskiarvon olevan kuitenkin suuntaa antava. Osallistujien antaman palautteen harjoitteet olivat mieluisia ja pääsääntöisesti ohjeistus oli selkeää. Valokuvauksen perusteet- ja Vahva minä -harjoitteiden kautta nuoret ovat oppineet eniten jotain uutta. Vahva minä- ja Ilon aiheita -harjoitteista nuoret puolestaan ovat kokeneet hyötynneet eniten. Arvioinnin mukaan Vahva minä on ollut harjoitteista tuloksekkain, tosin ohjeistuksen nuoret kokivat hieman hankalaksi.

Kuvio 5. Ryhmäläisten vastausten keskiarvo hymiöpalautteeseen valokuvausryhmässä.

Osallistajat saivat palautteessaan kertoa, mitä olisivat kaivanneet ja mikä harjoitteissa oli parasta. Myös vapaalle sanalle oli mahdollisuus. Näihin vastaaminen jäi nuorille vähäiseksi, sillä parannusehdotuksia ei tullut yhtään. Parasta harjoitteissa -kohtaan nuoret vastasivat, että parasta oli juttelu, kuvaaminen sekä omien kuvien näyttäminen toisille ja toisten kuvien näkeminen.

9 Pohdinta

Lastensuojelun sijaishuollossa lapselle tulee tarjota aikuisen läsnäoloa, kannustamista, onnistumisia, auttaa luomaan myönteisiä ja läheisiä ihmissuhteita opettaen kantamaan vastuuta arjesta ja itsestään rajojen ja valvonnan tukiessa tätä (Saastamoinen 2010, 2-3, 7). Sosiaalipedagogiikan lähtökohtana on huono-osaisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen ja lievittäminen sekä yhteiskunnan jäsenyyteen kasvaminen (Hämäläinen & Kurki 1997, 14-16). Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja voimauttavan valokuvauksen teoriaperusta pohjautuu sosiaalipedagogiikan viitekehykseen. Green Care -toiminnassa hyödynnetään luonnon elvyttävää vaikutusta tavoitteellisesti (Soini ym. 2011, 320). Green Care -toiminnan toteutus voi olla ohjaavaa tai terapeutista. Ohjauksellisessa työssä vaikuttaa peruslinjaukset ja monesti voimavaraisuus ja positiivinen psykologia ovat suuntaa antavia työotteita. Voimavarakeskeinen ohjaus on rinnalla kulkemista, sekä tukee asiakkaan hyvinvoinnin vahvistamista ja asiakkaan voimavarojen löytymistä. Ohjauksellinen työote tukeekin asiakkaan tavoitteen saavuttamista, esimerkiksi voimavaraistumista ja toimintakyvyn vahvistumista. (Suomi 2016, 94-96.)

Viitekehyksiä yhdistää se, että kaikessa pyritään edistämään ja ylläpitämään ihmisen hyvinvointia, niin psyykkistä, fyysistä kuin sosiaalista. Green Care –toiminnassa on runsaasti sosiaalipedagogiikan piirteitä ja molempia yhdistää yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja hyvinvoinnin tavoittelu omin menetelmin. Viitekehukset tukevat toisiaan, eikä niiden välillä ole ristiriitaisuuksia. Viitekehysten elementit ovat myös yrityksen toiminnan arvoja ja määrittelevät toimintaa. Tämän vuoksi kehittämämme menetelmät perustuvat näihin viitekehyksiin. Viitekehysten teoriapohjaa kootessamme haasteeksi osoittautui se, että voimauttavan valokuvauksen ja Green Care –viitekehysten yhteydessä oli laajempaa otantaa eri lähteistä vaikea löytää. Savolainen on kehittänyt voimauttavan valokuvauksen viitekehysten ja kaikki kirjallisuus käytännössä viittasi Savolaisen kirjallisuuteen. Myös Green Care on suhteellisen tuore konsepti. Green Care Finland on avannut viitekehysten laajimmin ja

luotettavimmin, sekä on edistänyt Green Care -tietoisuutta. Lähes kaikki suomenkieliset kirjallisuudet viittasivat tekstissään Green Care Finlandin aineistoon. Pyrimme tuomaan tiedon primääreistä lähteistä ja käytimme mahdollisimman vähän sekundaarilähteitä.

Menetelmäkansiota ja opinnäytetyön projektia aloitellessa järjestettiin työyhteisölle learning cafe tilaisuuden, jossa saadun tiedon perusteella menetelmäkansiota lähdettiin suunnittelemaan ja toteuttamaan. Tarkoituksena on, että menetelmäkansio on suunniteltu vastaamaan työntekijöiden tarpeeseen. Arvioimme tämän onnistuneen hyvin ja olleen erittäin hyödyllinen osa opinnäytetyön prosessiamme. Tärkeiksi asioiksi nousivat konkreettiset esimerkit, joissa on viitteellinen runko toiminnalle. Rungosta tulisi ilmetä harjoitteen tehtävä, mahdolliset tavoitteet, vaadittavat tarvikkeet ja huomioitavat turvallisuustekijät. Koemme, että tämän learning cafe -menetelmän avulla saimme selville työyhteisön tarpeen, jonka avulla pystyimme vastaamaan tuotoksella heidän tarpeeseensa. Toimeksiantajan kanssa käytiin keskustelua harjoitteista ja menetelmäkansiosta prosessin aikana ja pyydettiin palautetta, jotta menetelmäkansio ja harjoitteet vastasivat toimeksiantajan tarpeeseen oikealla tavalla.

Nuoret olivat tuttuja keskenään, joka vaikutti ryhmädynamiikkaan ja ryhmäytymiseen pienryhmässä. Tämän vuoksi nuorten kokemus ja arviointi harjoitteista voi olla hyvin samankaltainen. Suunnittelussa tulee joka kerta huomioida ryhmädynaamiset ilmiöt. Koemme, että valokuvaustoiminnan ryhmä oli oikein onnistunut ja osallistujat olivat samankaltaisessa elämän- ja kehitysvaiheessa, vaikka harjoitteiden toteutukset erosivat toisistaan hyvin paljon. Hevostoiminnassa osallistujat olivat iältään melko saman ikäisiä, mutta muuten ryhmäläiset erosivat hyvin paljon toisistaan ja eivät olleet keskenään olleet niin paljon tekemisissä. Tämä näkyi eniten vuorovaikutuksellisissa ja sosiaalisissa asioissa. Kehitystä tapahtui neljän kerran aikana, eritoten vuorovaikutuksellisuudessa ja yhteisöllisyyden kokemuksessa.

Molempien ryhmien toimintaa arvioi nuoret itse sekä ohjaajat havainnoivat ryhmän toimintaa. Nuorten arvioinnit olivat hyvin tasaisia. Palaute annettiin

anonyymisti, mutta jokaisella hevostoiminnan arvioinnilla oli yksi palaute, jossa kaikki olivat jokaisella kerralla kohdassa 3. Tämä sai pohtimaan sitä, että oliko vastauskaavake riittävän informatiivinen, vai olisiko siihen pitänyt lisätä asteikot 1-4 sijaan 1-5, jotta eroavaisuutta olisi mahdollisuus syntyä. Uskomme palautteen olleen kuitenkin relevanttia. Palaute tuki myös omia havaintojamme. Opinnäytetyönprosessin päiväkirjassa oli hevostoiminnan osalla esimerkiksi merkintä, että metsäretkellä nuoret selvästi nauttivat retkestä metsään ja osa heittäytyi oikein hyvin harjoitteeseen. Osalle harjoite tuotti selkeästi haasteita ja ohjaajana uskon havaintojeni perusteella tämän vaikuttaneen kohdan "koin harjoitteesta olleen minulle hyötyä" -arvioon. Kokonaisuutena palautteen perusteella voidaan todeta, että nuoret kokivat harjoitteet mielekkääksi ja he kokivat saaneen hyvät ohjeistukset harjoitteiden tekemiseen. Nuoret oppivat harjoitteista uusia asioita ja taitoja sekä kokivat harjoitteesta ollen itselleen myös hyötyä.

Menetelmäkansioon on liitetty valokuvia, jotka on otettu toiminnan ohessa. Valokuvat on ottaneet ohjaajat tai osallistujat itse. Valokuvien käytöstä on osallistujien kanssa laadittu kirjalliset sopimukset, jolloin lupa-asiat ovat kunnossa. Mikäli kuvan on ottanut toimintaan osallistunut lapsi, ei kuvaajan nimeä mainita yksityisyyden suojan ja anonymiteetin vuoksi. Tässä raportissa menetelmien toteutuksen ohjeistuksia ei ole tarkemmin avattu, vaan ne löytyvät menetelmäkansiosta eriteltyinä. Menetelmäkansio sisältää itse harjoitukset ja ohjeistuksen niiden toteuttamiseen. Menetelmäkansioon on koottu raportissa esitellyt viitekehykset tiivistetysti. Menetelmäkansiossa on haluttu panostaa visuaalisuuteen, jotta se olisi helpommin luettavissa, mutta tärkeää on myös, että tieto on helposti löydettävissä.

Tärkeää on huomioida, että opinnäytetyönraportissa menetelmäkansio ei tule yleiseen jakeluun kokonaisuudessaan tai Theseukseen näkyviin. Menetelmäkansiosta sisällysluettelo ja yleinen teoriaosuus näkyvät opinnäytetyönraportin lisäksi. Harjoitteet eivät tule julkisesti esille, koska ovat toimeksiantajan omaisuutta ja osa yrityssalaisuutta. Harjoitteet olemme kehittäneet yrityksen tarpeisiin pohjaten ympäröivään teoriaan.

9.1 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön prosessi itsessään on ollut suuri kokonaisuus omaksua ja tehdä. Sen erinäiset vaiheet on vaatineet perehtymistä ja panostamista, viitekehyksien ja menetelmien haltuun ottaminen on ollut aikaa vievää, mutta antoisaa ja hedelmällistä lopulta. Oma ammattitaito on vahvistunut tässä prosessissa ja antanut varmuutta omaan toimintaan, sekä sitä kautta uskallusta jakaa ja välittää omaa tietotaitoa eteenpäin niin suullisesti kuin menetelmäkansion muodossa. Prosessi on korostanut ja syventänyt suunnitelmallisuutta, tavoitteellisuutta ja eettisyyttä niin opinnäytetyön kuin ammatillisuuden näkökulmasta. Nämä asiat kehittävät työn ja prosessin laatua, mutta ennen kaikkea on kehittänyt meitä ammatillisesti. Koemme kehittyneemme opintojen aikana ja vaiheittain kehittyneet vastaamaan sosionomien kompetensseja.

Aiempi kokemuksemme ja tietämyksemme on syventynyt sosionomiopintojen ja opinnäytetyönprosessin aikana. Kokemuksen kautta on kertynyt hiljaista tietoa, toimintatapoja ja ns. mutu –tietoa. Opintojen myötä tämä runko on saanut lihaa ympärilleen tietoperustan vahvistuttua. Tämä on lisännyt omaa ymmärrystämme siitä, että miksi mitään tehdään ja mitä kussakin asiassa tavoitellaan. Erilaisten lakien ja säädösten ymmärtäminen ja asiakaslähtöinen näkökulma vahvistunut. Koemme, että toimintamme on aiempaa asiakaslähtöisempää kuin ennen koulutuksen alkua.

Eettinen osaamisemme on kehittynyt ja osaamme ottaa huomioon persoonamme vaikutuksen, oman ihmiskäsityksemme ja arvomaailmamme merkityksen asiakastyötä tehdessämme. Osaamme toimia vaadittavien lakien, säädösten, sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Opinnäytetyössämmekin pyrimme asiakasryhmän kanssa toimiessamme edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa puolustaen haavoittuvassa asemassa olevia yksilöitä ja ryhmiä.

Työskentely itsessään oli meille sujuvaa ja mielekästä. Aihe oli molemmille mielekäs, joka helpotti motivaation ylläpitämistä. Parina toimiminen oli helppoa,

koska tunsimme toisemme ja toimintatapamme entuudestaan, kommunikointi oli sujuvaa ja kunnioittavaa, eikä haasteita parityöskentelyn vuoksi aiheutunut. Koemme täydentävämme toistemme heikkouksia ja vahvuuksia. Toiminnassamme meillä molemmilla oli oma menetelmäosio, josta muodostui yhteinen kokonaisuus. Työskentelyä helpotti se, että kummallakin oli yhteinen suunta ja tavoite, jota kohti menimme.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyössämme noudatimme Tutkimuseettisen toimikunnan (TENK) laatimaa ohjeistusta hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä eli HTK-ohjeistusta. Ohjeistuksen tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä, jota työssämme aiomme noudattaa (TENK 2013, 4). Toiminnan toteutuksessa huomioimme tiedeyhteisöjen tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta kaikilla osa-alueilla. Opinnäytetyöprosessissa meillä on huomioitu tarvittavat sopimukset ja lomakkeet osapuolten välille, sekä keskusteltu toimeksiantajan kanssa oikeuksista, periaatteista, vastuista ja velvollisuuksista. (TENK 2013, 6.) Laadimme osallistujille osallistumislomakkeen sekä valokuvaussopimuksen, jossa osallistujat pystyivät itse määrittämään valokuvan käyttöoikeudet.

Toiminnassa huomioimme asiakkaiden taustat ja mahdolliset rajoitteet, sekä riskitekijät. Sovellamme tutkimuseettisen toimikunnan eettistä ennakoarviointia ja eettisiä periaatteita (TENK 2009, 2-4, 12). Selvitimme osallistujien taustat ja tarpeet, jotka huomioimme ryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Toimintaan osallistuvien lasten ja nuorten itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin ja heitä tiedotettiin asioista riittävästi (TENK 2009, 6). Kerroimme osallistujille ennakkoon toiminnan kestosta, tapahtumista, mihin tietoa käytämme, sekä kerroimme osallistumisen olevan vapaaehtoista.

Lisäksi meidän tuli huomioida opinnäytetyön projektissa yksityisyydestä ja tietosuojasta. Tietojen käsittelyssä ja opinnäytetyön julkaisua työstäessä keskeistä on luottamuksellisuus ja anonymitteetti (Eskola & Suoranta 1998, 57).

Huomioimme yksityisyyden suojaan liittyvät tutkimuseettiset periaatteet eli aineiston suojaamisen ja luottamuksellisuuden, sekä asianmukaisen säilyttämisen ja hävittämisen (TENK 2009, 8). Aineistomme on käsitelty ja palaute kerätty anonyymisti, joten asiakkaiden anonymiteetti on säilynyt läpi prosessin. Lastensuojeluasiakkaat ovat haavoittuvassa asemassa, jonka vuoksi erityinen yksityisyyden suojeleminen on tarpeellista. Noudatimme työssämme tietosuojalakia. Säilytimme materiaalit lukitussa toimistossa ja dokumentit salatuissa tiedostoissa. Valokuvat tuhotaan prosessin päätyttyä asianmukaisesti. Asiakkaat saavat kuvat itselleen, mutta meille kuvia ei jää säilöön ellei erikseen asiakkaiden kanssa ole asiasta sovittu ja laadittu sopimuksia.

Toiminnassa huomioimme ympäristön ja sen turvallisuuden, esimerkiksi hevosten kanssa toimiessa teemme turvallisuussuunnitelman ja arvioimme sekä fyysisiä, että psyykkisiä riskitekijöitä. Eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen on osa laatutyötä, joka käsittää asianmukaiset tilat, hoidon ja huolenpidon. Eläinten käyttö tulee huomioida eettisestä näkökulmasta ja eläimen hyvinvointi etusijalla.

Tiedon hankinnassa lähteisiin on suhtauduttu kriittisesti (Hirsjärvi & Sinivuori 2009, 113; Vilkkä 2003, 72) ja tiedonhankintamenetelmissä on huomioitu eettinen kestävyys (TENK 2013, 6). Lähteiden käyttämisessä on otettu huomioon asianmukaiset lähdeviittaukset (TENK 2013, 6).

9.3 Jatkotutkimusaiheet

Mielestämme menetelmäkansiota on helppo jatko kehittää. Yrityksen toteuttamien taide-, luonto- ja musiikkitoimintojen kehittäminen samalla tyyllillä kuin hevos- ja valokuvaustoiminta tuntuu luonnolliselta ja järkevältä jatkumolta. Valmiin viitekehyksen, mallin ja menetelmäkansion avulla prosessia on huomattavasti helpompaa lähteä toteuttamaan. Menetelmäkansio on myös yksinkertainen siirtää yksiköstä toiseen, eli se ei ole sidottu tiettyyn

toimintaympäristöön, hevostoiminta toki vaatii hevoset, mutta muita rajoitteita ei ole.

Laaja ja mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi näiden menetelmien vaikuttavuuden tutkiminen laadullisella tutkimuksella. Tutkimuksen voisi toteuttaa opinnäytetyönä tai pro gradu –tutkielmana. Teoreettinen viitekehystä voi tarkastella useasta eri näkökulmasta, jolloin myös tutkimuksen lähtökohtia on useita erilaisia.

Lähteet

- Agdal, R., Kogstad, R. & Hopfenbeck, M. 2014. Narratives of Natural Recovery: Youth Experience of Social Inclusion through Green Care. *International journal of environmental research and public health* 11, 6052-6068.
- Calvès, A-E. 2009. Empowerment: The history of a key concept in contemporary development discourse. *Revue Tiers Monde* 4, 738-749.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Green Care Finland. 2019a. Laatu. <http://www.gcfinland.fi/laatu/> 29.9.2019.
- Green Care Finland. 2019b. Luontohoiva & Luontovoima. <http://www.gcfinland.fi/green-care-/luontohoiva---luontovoima/> 30.9.2019.
- Green Care Finland. 2019c. Menetelmät. <http://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/> 30.9.2019.
- Green Care Finland. 2019d. Maatilan käyttö. <http://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/maatilan-kaytto/> 30.9.2019.
- Green Care Finland. 2019e. Eläinavusteiset menetelmät. <http://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/> 29.9.2019.
- Green Care Finland. 2019f. Luonnon terveyttä edistävät vaikutukset. <http://www.gcfinland.fi/green-care-/vaikuttavuus/luonnon-terveytta-edistavat-vaikutukset/> 30.9.2019.
- Green Care Finland. 2019g. Yhdistyksen eettiset ohjeet. <http://www.gcfinland.fi/yhdistys/yhdistyksen-eettiset-ohjeet/> 30.9.2019.
- Halkola, U. 2009. Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa Halkola, U. Mannermaa, L. Koffert, T. Koulu, L. (toim.) *Valokuvan terapeuttinen voima*. Helsinki: Duodecim, 13-22.
- Harju, V. 2009. Lapsi linssin takana- valokuvaus lastensuojelun työvälineenä. Teoksessa Halkola, U. Mannermaa, L. Koffert, T. Koulu, L. (toim.) *Valokuvan terapeuttinen voima*. Helsinki: Duodecim, 229-237.
- Hirsjärvi, S. & Sinivuori, E. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hyvätti, N. 2005. Tallityöstä potkua elämään - syrjäytyvä nuori talliyhteisössä. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina*. Kuopio: Kuopion yliopisto. 20-29.
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. *Sosiaalipedagogiikka*. Porvo; Helsinki; Juva: WSOY.
- Innokylä 2017. Learning cafe. <https://www.innokyla.fi/web/malli2825539> 15.9.2019.
- Juhila, K. 2009. Objektivointi ja subjektivointi sosiaalityön käytännössä- Michel Foucault'n perintöä tulkitsemassa. Teoksessa *Sosiaalityö ja teoria*. Toim. Mäntysaari, M., Pohjola, A., Pösö, T. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Juusola, M. 2016. Terapeuttinen luonto. Teoksessa Suomi, A. & Anundi, E. Vihreä hoiva ja voima. Helsinki: Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka. 7-17.
- Kaarela, J. 2005. "Juokse sinä humma, kun taivas on tumma ..."
Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun sosiaalityön avoimuuden tukitoimena. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto. 50-58.
- Korpi, S. & Kulmala, A. 2016. Opinnäytetyö. Centria ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/109625/kulmala_annukka.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 9.11.2019.
- Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J., Lipponen, L. 2015. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Positiivisen psykologian voimaa. Juva: Bookwell. 224-242.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Lehtikangas, M. 2013. Voimaantumista ja emansipaatiota. Työntekijöiden käsityksiä maahanmuuttajanaisiin kohdistusvasta parisuhdeväkivallasta ja selviytymistä tukevasta työstä. Sosiaalityö. Jyväskylän Yliopisto. Pro Gradu –tutkielma.
- Luhtaniemi, T. 2005. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perheneuvolapsykologin asiakastyössä. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto, 59-66.
- Mahkonen, S. 2010. Lastensuojelu ja laki. Helsinki: Edita.
- Mahlakaarto, S. 2010. Subjektiksi työssä. Identiteettiä rakentamassa voimaantumisen kehitysohjelmassa. Kasvatustieteen tiedekunta. Jyväskylän Yliopisto. Väitöskirja.
- Metsämieli. 2019. Metsämieli –harjoitukset. <http://metsamieli.fi/Harjoitukset/> 16.1.2020.
- Nietosvuori, L. 2008. Teoksessa Viinamäki, L. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulu, 135-142.
- Nivala, E. & Rynnänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus.
- Pajulammi, H. 2014. Lapsi, oikeus ja osallisuus. Helsinki: Talentum.
- Pelastakaa Lapset ry. 2012. Lapsen ääni –sinulle, joka päätät lapsen asioista. Osallisuuden ohjeistus. http://frantic.s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/2016/02/01153615/osallisuuden_ohjeistus.pdf 11.11.2019.
- Rainio, S. 2005. Tallista tikapuut tulevaisuuteen - Talliyhteisö nuorten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukijana. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto. 11-19.

- Rönkkö, M. 2017. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun avohuollon tukitoimena "Nelijalkainen kuntouttaja nostaa arjen helmet esiin". Itä-Suomen Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro gradu – tutkielma.
- Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa: Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Sandberg, E. & Vuorinen, K. 2015. Kohti vahvuusperustaista opetusta positiivisen pedagogiikan keinoin. ADHD 2015(1), 12-14. https://adhd-liitto.fi/sites/default/files/adhd1_2015kevyt.pdf 4.4.2019.
- Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö; The loveliest girl in the world. Helsinki: Blink Entertainment.
- Savolainen, M. 2009. Voimauttava valokuva. Teoksessa Halkola, U. Mannermaa, L. Koffert, T. Koulu, L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. Helsinki: Duodecim, 211-227.
- Schulman, A. 2005. Hevostaitoa tunteella - menetelmä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pohjana. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto, 44-49.
- Siven, S. 2015. ELÄMÄN HALLINTAA ETSIMÄSSÄ. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta huostaanotettujen nuorten elämänhallinnan tukena koulukodissa. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro gradu – tutkielma.
- Soini, K. 2014. Green Care –toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin lähtökohdat. Teoksessa Soimi, K. (toim.) Luonnosta hoivaa ja voimaa: Miten arcioida Green Care –toiminnan vaikuttavuutta. Jokioinen: MTT, 12-49.
- Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A. & Kirveennummi, A. 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Yhteiskuntapolitiikka 76 (3), 320-330.
- Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. 2019a. Mitä on sosiaalipedagoginen hevostoiminta? <https://www.hevostoiminta.net/seura> 27.9.2019.
- Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. 2019b. Esimerkkejä. <https://www.hevostoiminta.net/seura/esimerkkeja/> 30.9.2019.
- Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. 2019c. Eettiset ohjeet. <https://bin.yhdistysavain.fi/1601135/Fy7FqaKPIBURqavOxGIM0RqyJF/eettiset%20ohjeet.pdf> 27.9.2019.
- Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. 2019d. Sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja –nimike. <https://www.hevostoiminta.net/seura/sosiaalipedagoginen-hevostoimintaoh/> 16.1.2020.
- Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. 2019e. Kriteerit. <https://bin.yhdistysavain.fi/1601135/OULCIW8z338shuJ3joTG0RUZDp/SPHT->

- ohjaajanimikkeen%20kriteerit.pdf?token=eyJhbGciOiJIUzI1NiIsInR5cCI6IkpXVCJ9.eyJrZXkiOiJQUk9EliwidXJsljoiaHR0cHM6Ly9iaW4ueWhkaXN0eXNhdmFpbi5maS8xNjAxMTM1L09VTENsVzh6MzM4c2h1SjNqb1RHMFJVVWkRwL1NQSFQtb2hqYWFqYW5pbWlra2VlbiUyMGtyaXRIZXJpdC5wZGYiLCJtYXJrQXNqdWJsaWMiOnRydWUslmlhdCI6MTU1MjU1NzYzOSwiZXhwIjoxNTUyNTU3OTM5fQ.Chg6DoCmLJ9uD0GwlelalGwIRRUZXafCqW_4gRMSYoI 16.1.2020.
- Suomi & Juusola. 2016. Vihreän hoivan historia. Teoksessa Suomi, A. & Anundi, E. Vihreä hoiva ja voima. Helsinki: Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka. 23-31.
- Suomi, A. 2016. Green Care –osaaminen ja eettiset periaatteet. Teoksessa Suomi, A. & Anundi, E. Vihreä hoiva ja voima. Helsinki: Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka. 94-100.
- Tuomainen, S. 2014. Sosiaalityössä edistetään voimaantumista. Metropolia. <https://blogit.metropolia.fi/uudistuva-sosiaalialan-osaaminen/2014/08/20/sosiaalialan-työssä-edistetaan-voimaantumista/> 28.9.2019.
- Turun kesäyliopisto. 2016. Mitä voimauttavavalokuvaus kokonaisuudessaan on? YouTube video, 2:35, julkaistu 22.6.2016. <https://www.youtube.com/watch?v=Wj7W6WUBQjQ> 3.10.2019.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf 30.4.2019.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2009. Humanistisen, yhteiskunnallisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettiseen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf> 30.4.2019.
- Vilka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.
- Voimauttava valokuva 2019a. Maailman ihanin tyttö valokuvausprojekti. <https://www.voimauttavavalokuva.net/etusivu.htm> 9.11.2019.
- Voimauttava valokuva 2019b. Voimauttavan valokuvan menetelmä <http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm> 13.5.2019.
- Voimauttava valokuva 2019c. Voimauttavan valokuvauksen ammatilliset perusteet. <http://www.empoweringphotography.net/koulutukset.htm#Kasvattajat> 3.10.2019.

Ryhmätapaamisten havainnointikaavake

Oppari

HAVAINNOINTI

VUOROVAIKUTUS

- Ohjaajan kanssa	1	2	3	4	5
- Ryhmäläisten kesken	1	2	3	4	5

vapaasana:

MIELIALA

- Alussa	1	2	3	4	5
- Lopussa	1	2	3	4	5

vapaasana:

SITOUTUMINEN (MOTIVAATIO)

	1	2	3	4	5

vapaasana:

YKSILÖLLISYYDEN TOTEUTUMINEN

	1	2	3	4	5

Osallistuminen opinnäytetyöhön -lomake**Osallistuminen opinnäytetyöhön**

Ryhmätoiminta (4krt) on osana opinnäytetyötä, jonka tuotoksena syntyy menetelmäkansio työntekijöiden perehdyttämiseen. Testaamme opinnäytetyössämme hevostoiminnan ja voimauttavan valokuvauksen ryhmätoimintaa ja arvioimme sitä toiminnan aikana. Arvioimme menetelmän toimivuutta osana Pihämäen toimintaa havainnoimalla ja palautelomakkeilla. Tiedot ovat luottamuksellisia, kerätään anonyymisti ja dokumentoidaan yksityisyydensuoja huomioiden. Kerätyt tiedot hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Ryhmätoimintaan osallistuminen on vapaaehtoista.

Yhteystiedot:

Paula Holopainen & Henna Keto

Olen lukenut ja ymmärtänyt edellä kirjatut ja suullisesti kerrotut asiat, sekä sitoudun osallistumaan ryhmätoimintaan.

Paikka ja aika

---

huoltajan/muun allekirjoitus

Nuoren allekirjoitus

Sopimus valokuvaamisesta ja kuvien käytöstä

Sopimus valokuvaamisesta ja kuvien käytöstä

Valokuvaus on osa Pihämäen menetelmien ryhmätoiminnoissa syntyvien muistojen tallentamista.

Rastita ne kohdat, joihin annat luvan.

Lapsi/nuori saa olla kuvattavana

Ryhmän yhteisiä kuvia (esim. ryhmäkuvan, jossa lapsi/nuori on mukana) saa antaa myös muille ryhmän jäsenille muistoksi

Kuvia saa käyttää opinnäytetyössä (emme käytä tunnistettavia kuvia)

Paikka ja päivämäärä

Vanhemman/huoltajan/muun allekirjoitus

Nuoren allekirjoitus

Palautelomake

Palautekysely

Harjoite: _____

Pvä: _____

Pidin harjoitteesta

Opin jotain uutta

Sain vaikuttaa harjoitteen toteuttamiseen

Koen harjoitteesta olleen minulle hyötyä

Ohjeistus oli selkeä

Olisin kaivannut:

Parasta oli:

Vapaa sana:
